

UNIVERSUL LITERAR

CHIPURI DIN ȚARA FĂGĂRAȘULUI *desen de N. N. TONITZA*

„Tribuna Dreptății Naționale“

de MIHAIL CELARIANU

I. I. I. Pandelescu-Fierbinți conduce „Tribuna Dreptății Naționale“. Nu e o afacere strălucită, dar merge — și e ceva serios. Până să bage capitalul lui de douăzeci mii lei și să se hotărască să muncească și cu creierul pentru ea, a încercat — și a făcut multe: a fost, pe rând: mijlocitor agricol, plasator de servitori, supraveghetor la un depozit de cherestea și, în cele din urmă, a intrat în ziaristică, în calitate de încasator de anunțuri la „Dacia Felix“. Aci a făcut cunoștință cu meseria lui actuală.

Deși *personal administrativ*, Pandelescu era folositor și n redacție, compunând, cu cerneală violetă, în gangul ziarului, anunțuri dibace, pentru neștiutorii de carte.

Om de acțiune și spirit, încet-încet, s'a datad prin urmare și cu publicistica.

Dacă i se aducea un anunț, în care se spunea: domn serios, avere, poziție socială, dorește căsătorie cu domnișoară, sau doamnă, etc., Pandelescu punea mâna pe condeiul, plin până sus de cerneală, își da pălăria pe ceafă, să fie mai ușor la idei, zâmbea șiret și corecta: domn tânăr, fizic plăcut, voluptuos, bine legat ș. a. Dacă primea un anunț cam așa: pierdut căpea albă, târcată, răspunde numele Floricel, recompensă; din proprie inițiativă el îndrepta: senzațional! Fugită de acasă! Vârsta fragedă! Răspunde numele Floricel-Foxterier, vânătă cu dungi albe, recompensă veșnică! Aducătorul publicat la gazetă! De ficcare anunț, mai ales dacă ofertele izbândeau, Pandelescu avea și el o porție de bacșiș. Așa că, într'un an de publicistică, se trezi cu suma de douăzeci mii leișori la buzunar.

Prin cunoștințele lui între gazetari și negustori, i-a fost ușor să ajungă *coasociat* la firma „Tribuna Dreptății Naționale“, unde, mai întâi apăru ca: *girant-responsabil*. Dar, când directorul acelei firme, Ionescu-Maramureș, fu depus la Văcărești pentru *delicte politice*, Pandelescu, de drept, îi luă locul. Antetul ziarului suna precum urmează: „Tribuna Dreptății Naționale“ — organ independent, politic, literar, social. Director: I. I. I. Pandelescu-Fierbinți.

Primele zile i-a fost mai greu, cu conducerea, până să găsească, pe unde erau ascunse, teancurile de articole tăiate de prin gazete vechi, cărora fostul director, Ionescu-Maramureș, le schimbase titlurile în unele mai sunătoare, pentru a le tipări treptat în „Tribuna“. Dar, asta nu era mare lucru; chibzui adânc și, în scurt timp, ajunse să *compună* și el titluri și mai îngrozitoare.

Așa, de pildă, dacă, în „Dacia Felix“, de acum cinci ani, găsea un articol intitulat: moravurile bucureștene, el lua totuși, ștergea literile de tipar și scria, în locul lor: prostituția ne doboară!!! Dacă da peste unul cu titlul: potlogăriile junimiștilor, corecta: mârșevile cioclilor dela putere!!! Dacă găsea un articol: scumpețea pâinii, îl trimetea la tipar cu titlul: Crăpăm de foame!!! Apoi, retipărea toate injurăturile la adresa primarului, a prefectului, a fiecărui ministru în parte, a guvernului, a mitropolitului și episcopilor.

După tipărirea lor, cu gazeta în mână, se prezintă în *persoană* la domiciliul victimelor și rare ori se întorcea cu mâna goală.

Mai bun organizator decât fostul director, care tipărea lucrurile deavalma, Fierbinți introduse următoarea schimbare capitală: pagina întâia o lăsa numai pen-

tru reclame, iar pe celelalte trei pentru injurături. Și unele și altele erau însoțite de fotografiile clienților, sub care scria, după împrejurări: Gloria Capitalei!, Eroul Națiunii!, sau: Peștele Moscovit!, ori: Hidra Brătienistă! Nu rareori se întâmplă ca un portret, care stătuse, cu fală, o săptămână întreagă, pe prima pagină, purtând titlul: Salvatorul Comerțului Național, sau: Primarul Mântuirii!, să treacă apoi pe contra-pagină, infierat: Pacostea Negotului Românesc! sau: Viperă Comunală? Cum am spus: după împrejurări, aceleași portrete defilau, în scurt timp, pe toate paginile gazetei, ca un fel de barometru al încasărilor Tribunei.

Se întâmpla uneori — foarte rar, ce e drept — să nu găsească la colecție formulare potrivite nevoilor zilei. Atunci avea nișel de furcă! Dar Fierbinți era ingenios și, în cele din urmă, tot o scotea la capăt. Din practica lui gazetărească, care, numai din desgustul lui pentru politica zilei, nu i-a dăruit un scaun de deputat, voiu desprinde o pagină caracteristică.

Îată unul și acelaș erou, văzut în două ipostase, prin prisma vigilență a lui Pandelescu-Fierbinți. În prima săptămână, pe pagina întâi: *Fulgerul Națiunii!!!*

Cine nu cunoaște pe colonelul Săpunaru?... Născut în anul 1865, rămas orfan de tată și de mamă, pe drumuri, a învățat carte și, datorită propriilor sale merite, a ajuns, în curând, sublocotenent, în arma administrației!!!

La anul 1867, i s'a incredințat conducerea manutanței din Pielești, unde a desfășurat o energetică activitate, hrânind o populație sărmană și desnădăjduită!!!

La 1870, fu mutat, prin avansare, la depozitul de furaj al brigăzii a doua de cavalerie, din Tecuci, unde, în curând, toți caii fură puși pe picioare, în uimirea garnizoanei electrizate.

La 1872 fu trimis în rechiziție de vite cornute, în Basarabia, de unde se întoarse încununat cu lauri!!!

În anul 1875 fu avansat căpitan și vârsat la Cercul de recrutare Putna, unde puse o ordine exemplară în haosul registrele matricole și al foilor calificative!!!

La 1898 fu avansat maior de intenție și însărcinat cu administrația depozitului de echipament dela Tulcea—unde i-a fost dat să îmbrace cinci regimente, de sus până jos; pentru care a fost decorat cu „Coroana“, în gradul de cavalier!!!

La 1914, fu înaintat locotenent-colonel. Imbolnăvinduse de piept și neputând lua parte activă la războiul pentru întregirea neamului, colonelul Săpunaru rămase la București, cu inima zdrobită, unde se apucă de negoț cu lemne de foc și de construcție și scrisese și o poezie, intitulată: La asalt! — pentru îmbărbătarea fraților de pe front — poezie pe care o publicăm în numărul de față al Tribunei.

Patria recunoscătoare adresează, prin glasul nostru, colonelului Săpunaru — *acost fulger al națiunii*, omagiile ei, urându-i să trăiască ani mulți, pentru propășirea noastră industrială și patriotică. Ura!

„Tribuna Dreptății Naționale“

Iar, peste o săptămână, pe pagina a doua, sub acelaș portret:

Un Crocodil!!!

Cine n'a auzit de faimosul fost colonel de ată, Ghiță Săpunaru, zis: Cotineafă, zis Caracudă, zis Crăcănel???

Rămas de copil fără sprijinul părintesc, era fatal să deprindă cele mai rele apucături, din mediul de derbedei, în

Lumină de șes

Ploi de soare cad în zare, jucătoare...
Șerpuesc, bătând în zări, ca'n geam
clare

Se întind peste ogor, în unde moi...
Vezi, pe șesuri calci cu talpa în șuvoi

Raze iuți te-ating cu aripi de erete,
Plevi de aur se amestecă în plete.
Ochii vii și se măresc, ca să cuprindă
Zările, în apa lor, ca 'ntr'o oglindă.

Șesul larg e fără țărnm în fața ta...
Ți se pare că hotarul e colea
Și-ai putea s'ajungi cu mâna pân'la c
Deschizi pumnul și rid razele în cl!...

Râde soarele și râzi cu el de tine...
Și privind cum apa albă vine, vine,
Și-aurește bulgării pe brazda caldă,
Simți piciorul ca pe-un bulgăr cum
scaldă

N. I. HERESCU

care a trăit. Fiind lipsit de educația i
rală și socială, se poate înțelege ce i
copsală i-a dat învățătura din șco
de ofițeri!!!

În anul 1867 fiindu-i incredințată c
ducerea manutanței din Pielești, a lă
o întreagă populație în ghiarele des
dejdi, furând cantități însemnate
grâu din depozitul respectiv!!!

La 1870 fiind mutat la depozitul de
raj al brigăzii a doua de cavalerie
Tecuci, aduse caii într'o asemenea st
de slăbiciune, încât se prăbușeau, cu
lăreți cu tot, pe câmpul de exerciții; p
tru care a fost crunt admonestat, p
ordin de comandament!!!

La 1872 fu trimis în rechiziție de v
cornute, în Basarabia, de unde se înto
rentier, cu patruzeci de boi la bancă!

La 1875 fu vârsat la Cercul de rec
tare Putna, unde falsifică semăturile
periorilor, dădu concedii nelegale și
curcă toate condicile de *personal*!!!

La 1898 fu trecut în intenție și
partizat la depozitul de echipament c
Tulcea, în care calitate îmbracă pe toți
povenii militărește și transformă toate
turile cazone în pelerine de damă!!!

Când a sunat ceasul dezrobirii noas
naționale; când inima noastră palpita,
mătate dincoace și jumătate dincolo
Carpați, când fiecare din noi ne-am v
sat sângele pentru idealul național, C
cănel Săpunaru se făcu surd, ca să-l sc
tă la pensie și se apucă de negoțul n
șav de combustibil, răpind populației
grozite a Capitalei, lemnul dela gura
mei și a copilului de erou!!!

Tribuna Dreptății Naționale se si
datoare să strivească sub copitele ci
ceastă scorpie capitalistă: o rușine
brave noastre oștiri, a comerțului și
dustriei naționale. Am zis!!!

„T. D. N.“

Dar mi se pare că adouazi l'am vă
iarși pe pagina întâia.

MIHAIL CELARIANU

APOSTOLII

de LIVIU REBREANU

ACTUL AL DOILEA

Scena I.—HARINCEA, DOGARIU, TURTUREANU

HARINCEA (puțin disprețuitor): Șezi onorate domnule Turtureanu, și spune ce vânt bun te mai aduce pe la noi? D. Dogariu nu se supără...

DOGARIU (cu spatele): Nu... din par-te-mi...

TURTUREANU (a pus pe masă o gean-tă voluminoasă; cu vădită emoție com-ercială): Vă mulțumesc, coane Lați baci, sânteți foarte gentil... Numai oame-nii superiori, ca d-voastră și d. Dogariu, pot înțelege misiunea noastră națională și ne ajută să purtăm greaua sarcină în-tru mărirea și înălțarea neamului româ-nesc în România-Mare!

HARINCEA: Ești tare în complimente, par'că le-ai învățat pe dinafară... Păcat că nu-s și eu așa de tare în răspunsuri...

TURTUREANU (umflându-se): Mă rog, fiecare cu specialitatea lui... (Reluând tonul). D-voastră, ca un mare și inflăcă-rat român patriot, încurajați toate iniția-tivele frumoase și naționale în acest colț al țării care a suferit atâtea veacuri jugul dușman și unde e nevoie de toate eforturile cinstite spre a putea recâștiga supremația românească...

HARINCEA (întrerupându-l): Ia să vedem mai scurt despre ce e vorba?

TURTUREANU (puțin ofensat): Toc-mai, nu vreau să vă răpesc mult timp ș'apoi mi se pare că întrerupsei o con-voorbire cu d. Dogariu... Dacă n'ar fi în joc lucruri de mare importanță pentru propășirea culturii naționale, nici nu mi-aș fi permis... (Scormonind în geantă). Fiindcă, să vedeți, cum desigur ați au-zit... (Scoate din geantă un pachetel). Am găsit... Uite... peste trei săptămâni sosește în orașul nostru marele artist Vasilescu-Herodot, în turneu oficial, cu trupa lui subvenționată de ministere, să dea aici numai două reprezentații extraordinare... Cunoașteți, firește, pe Vasilescu-Herodot?

HARINCEA: Nu.

TURTUREANU: A, se poate? Păcat... E un artist desăvârșit, ceva... (Gest.) Pot să vă asigur și mă puteți crede, sânt doar specialist și mare cunoscător de tea-tru, că Vasilescu-Herodot e admirabil și a fost societar la Teatrul Național, afa-ră de asta e și prieten intim cu prietenul nostru comun Mitică Ionescu, și are ca parteneră pe celebra Silvia Popescu, fostă la Teatrul Național din București și cea mai frumoasă femeie din România-Mare, un talent... ah! (Gest de admirație).

HARINCEA (indiferent): Da?

TURTUREANU (încunjurat): Da... se prevede un succes cum nu s'a mai pome-nit pe-aici... Deaceea v'am și rezervat cea mai fină loje de avantscenă pentru am-bele reprezentații... (Oferă biletele).

HARINCEA: Nu, mulțumesc, nu iau...

TURTUREANU (consternat): Imposibil să mă refuzați tocmai d-voastră... Pentru arta națională trebuie să facem toate sa-crificiile... (Nevăzând nici un îndemn). Imi pare foarte rău, dar nu insist. Desigur aveți motive. O să regretați... Eu sânt mul-țumit că mi-am făcut datoria și profit mai bine de ocazie să vă ofer ceva ce văd că vă lipsește și n'ar trebui să l'psască... (S'a uitat pe pereți). Portretele familiei regale, coane Lați baci... E o chestie de mândrie națională să se afle iubiiții noștri suverani în toate casele românești... Iată niște portrete superbe în culori, de cel mai mare pictor român... foarte ieften...

Am furnisat la toate autoritățile, nu din astea, firește, ci o calitate mai ordinară... astea le-am comandat special pentru bo-eri distinși... N'am la mine originalele, că-s prea mari, dar vă puteți face o idee după cartă postală... (Îi dă cartă).

HARINCEA: Frumos...

TURTUREANU (iar se avântă): Și dea-semenea portretele miniștrilor... admira-bil reușite, executate de fotografal curții regale. Orice bun român, indiferent de culoare politică, e dator să aibă pe pe-reți figurile oamenilor mari care căr-mesc România-Mare... Uite pe ministrul de interne, distins bărbat, nu?... Și cel de la comerț, și cel...

LIVIU REBREANU

HARINCEA: Dar dacă eu nu fac deloc politică?

TURTUREANU: Atât mai bine, sânteți cu toate guvernele...

HARINCEA: Mi se pare însă că te-ai sculat cam târziu, prietene!... Guvernul se zice că e pe ducă; să așteptăm până vine altul!

TURTUREANU: Nu-i rău să aveți un suvenir chiar dela guvernul de azi, oricât ar fi de păcătos...

HARINCEA: Mă lipsesc de suvenir... Poate guvernul de mâine...

TURTUREANU: Să-l aducă Dumnezeu mai repede, să aibă mai multă grije și de noi care muncim pentru izbânda neamu-lui. Nu-i așa, domnule Dogariu? (Ton comercial). ...Va să zică, coane Lați baci, vă opresc câte o piesă din fiecare, nu-i așa?

HARINCEA: Nu, amice, nu...

TURTUREANU: Nu-mi inchipui să ies cu mâna goală din casa d-voastră ospita-lieră, spun pe onoarea mea, coane Lați baci, și vă rog foarte mult în numele cul-turii naționale...

HARINCEA: Regret, dar de data asta...
TURTUREANU (luând o poză): Atunci nu mai insist și chiar îmi pare rău... Iacă, domnilor, deaceea nu progresază artele românești și rămânem inferiori în cultu-ră față de neamurile străine!

HARINCEA (concediindu-l): Înțeleg du-rerea d-tale, dar...

TURTUREANU (foarte ironic): În orice caz vă mulțumesc pentru sprijinul ce l'ați dat artei românești... Am onoare să vă sal-ut cu respect!... (Ese fanțos prin fund).

LIVIU REBREANU

Dumnezeu

Copil te'nchipuiam cu mintea mea
Un om bătrân, ca sfântul Nicolae.
Deși avei nu te puteam vedea,
Ades veniai la mine în odae
Și îmi vorbeai mai blând, căci eram mic,
Eu te-ascultam cu drag, ca pe-un bunic—

Pe urmă, când am învățat la școală,
Că Dumnezeu nu-i om, ci-i ca un duh,
Am început să cad la îndoială...
— Te respiram eu oare din văzduh?
— Vream să te văd în orice floriceică
Și-atunci întâi, de Tine îmi fu frică.

Iar când aflai, că omul face zei,
Simțind în mine forțele rebele
Am răs în gura mare de acci
Ce mi te arătau stăpân pe stele...
— În suflet unde mi te-am ars în foc
N'avui credinței ce să-i pun în loc.

Văzui cum te slăvesc și te blestemă
Și mari și mici, cari totuși nu te știu...
— Savanții te rezolvă ca problema,
Iar popii, când beau vinul rubiniu,
Spun garvi: „De nu'L trăești nu'L poți
găsi“
Și cred că de n'oi fi, nici ei n'or fi.

Te-am căutat, o, Doamne. Intreaga fire
De Tine pretutindeni mi-a vorbit...
— Crezusem, că Te aflu în iubire
Și, Doamne, eu din suflet am iubit—
Dar am văzut, că'n marea veșnicie,
Iubirea mea e tot zădărnice —

Am înșelat din nou de Tine, Doamne...
— În mine și în lume Te visam...
— Dar visul meu ce mai putea să'nsume?
Nu te-am găsit și'n van te căutam.
Nainte'mi căile erau pustii,
În jur văzui numai zădărnicii.

Târziu lăsând povara de țărană
Copăria mea o cercetai:
— În sufletul de-atunci, ca 'ntr-o fântână
Eu Doamne 'ntăia oară Te aflai...
Atunci întâia oară am priceput,
Că'n sufletul copil eu Te-am avut.

EUGEN VICTOR

Predoslovie

Din volumul: PAISIE PSALTUL SPUNE...

Voroave-alese-mi deteră îndemn,
— Grăitu-le-am adese în fapt de seară —
Și cum le știu de mult pe din afară
M'am chibzuit aci să le însemn...

Tu — frate cetitor — de-o fi vrcodată
Să vezi în câte locuri am greșit,
Să ierți de slovă strâmbă a ieșit
Din mâna mea de vremuri sângerată,—

Că eu am fost cu toți ceilalți la fel:
Pre Domnul vrând, iubindu-l, a-l slăvire,
Cu minte proastă și cu prostă hire
Păcătuiind, m'apropiai de El...

GEORGE SILVIU

Pe o fotografie

Se opri deodată și întoarse spre el ochii ei mari și limpezi în cari amurgul de vară aprindea licăriri fugare.

O clipă se priviră în tăcere. În jurul lor foșnea porumbul, de-alungul potecii ce șerpuia pe sub vii, până în vale în lunca unde se se'nfiora în seară iazul morii.

Mai mult fără voc, pleoapele lui se lăsară și privirea îi alunecă, dealungul bastonului al cărui vârf strivea cu preocupare aparentă citeva grăunte de țărână.

Mergea cu pas domol pe cărare, ea înainte, el în urmă. Deodată îi prinsese mâna. De ce se întorsese brusc, și mai cu seamă, pentru ce îl învăluia cu privirea aceasta întrebătoare în care par'că se concentrase toată ființa ei?

Gestul ei îl prevăzuse, îl aștepta chiar, căci poate și pentru aceia îl făcuse pe al lui și totuși acum îl mira.

Pentru ce privirea aceea pe care nu i-o mai surprinsese până atunci?

Nu era doar prima dată când îi cuprindea mâna. De câte ori în colindările lor, nu o oprise pentru a-i arăta ceva, pentru a-i ajuta să treacă peste șuvoiul ce tăie lunca în două înainte de a turbura luciul iazului.

Prinsese ea oare tot ce era deosebit în gestul acesta care luase dintr'odată ceva personal, simțise tot ce avea el de nehotărât și de vag?

Atunci...

Dorise aceasta și acum par'că se temea.

Era întocmai ca un curios ce într-o uzină apasă pe un buton, și deși îl aștepta, șgomotul motorului îl înspăimântă.

Fricos el? Nu. Surâse și ridicând hotărât pleoapele o privi în ochi. Limpezimea lor îl făcu să tresară. În luciul lor într-o însirare de imagini vertiginoasă i se păru că citește un basm: povestea unui conilaș nebulatec, în vacanță.

Scăpat din întunerecul școlii ale cărei porți s'au închis pentru o vară întreagă în urma lui, aleargă din zori până în amurg beat de lumină și de miresme sălbatice, sub albastrul cerului de August. Într-o zi rătăcind sub freamătul întunecat al pădurei, se oprește minunat de malul lacului ce se'ntinde tainic într'un luminiș.

Nici o suflare nu-i încrețește aple limpezi în care se resfrâng copacii dimprejur și un petec de cer vesnic acelas. Nemișcarea aceasta impresionează pe conilașul ce simte crescând în el isпита de a-l turbura. Mâna mică și nerăbdătoare căuta în iarba înaltă și umedă, o piatră.

O clipă ezită.

Ce șgomot ciudat vor face apele în liniștea adâncă a pădurei, și ce cercuri minunate se vor desface, din ce în ce mai mari. Curiozitatea crescândă se adaugă la enervarea obscură ce-i pricinuește neșășarea senină a lacului ce nici nu a luat în seamă prezența importantului personajului pe care întâmplarea l-a adus pe mal.

O ușoară încordare de muschi și piatra pleacă.

Un plescăit surd, câți-va stropi, o plasă de cercuri și din fundul lacului se ridică o coloană subțire, fumurie, apoi totul își revine liniștea de mai înainte.

Turburarea aceasta, în noutatea ei, are un farmec nebănuit, pe care conilașul vrea să-l încerce iar, și gestul se repetă. Vrea să cunoască, să răscolească tot adâncul apelor, toată viața ce dormea în fundul lor și care se ridică în rotoacele turburi la suprafață. Nu se oprește decât atunci când lacul nu mai are pentru el nici un mister, când își dă seama că deși ascuns în taina pădurilor și nestiut de nimeni, e la fel cu atâtea altele. Iar după ce a acoperit, a scrobit toată viața ce misuna în fund, sub greutatea pietrelor asvârlite, trece înainte

senin, lăsând în urmă o baltă murdară. Și chiar de ar rămâne pe malul apelor pe care le-ar îndrăgi așa cum sunt, toamna l-ar smulge pentru a-l închide în igrasia școlii și în urma lui lacul ar rămâne pustiu sub cerul înghețat și sub ploaia foilor vestede.

Povestea aceasta o văzu răsfântă în ochii ei și i se păru că ar putea fi și a lor.

Întâmplarea îl aruncase în satul acela, de a cărui existență nici nu știa măcar, mai înainte. O pană de automobil, îl silise să se oprească acolo pentru o noapte. Eșind din vârtoarea Bucureștilor, în drum spre un colț răsunător de vocea crupierilor, liniștea aproape apăsătoare a câmpului impresionează și fantezia care îi era singura călăuză îl făcuse să hotărască a rămâne acolo câteva zile.

Trecuse o lună și automobilul înfășurat în pânză dormea încă sub șopronul unde îl băgase în prima seară.

I se părea că nici unde nu ar putea lucra mai bine decât în camera albă și răcoroasă în care plutea vesnic un vag parfum de busuioc și levănțică și prin ale cărei ferestre înflorite, privirea luneca departe peste aurul holdelor tăiate de fâșii late, verzi de porumb. Și mai cu seamă îl înălță vrea noapților, imobilitatea aceea care uneori ar fi putut fi luată drept un decor ireal, fără tărăitul greierilor și glasul nesfârșit de pitoresc al răcnelor venind din luncă, din apele ce străluceau sub lună.

Aci o întâlnise pe ea: o floare cu culori proaspete ce odihnesc privirea oboșită, cu parfum puternic și amărui, o floare sălbatecă de câmp pe care o ții pe masă mai mult ca o complectare de decor, ca iconă a unei vieți cu totul deosebită de a ta.

Hoinăreau adesea împreună printre lanuri înflorite, presărate de romanită: îi fusese călăuză, îi era tovarăș. Era înaltă, mlădioasă, dar privirea ei era atât de senină, întreaga ei ființă atât de simplă ca tot ceace o înconjură încât nici odată nu îl atingea măcar gândul că ar putea fi ceva între ei.

I se părea atât de departe, și la aceasta se adăuga ideea că va pleca a doua zi.

Într'adevăr era fraza ne care și-o repeta în fiecare dimineață, fără să se poată hotărî. Și la adăpostul acestor aparante, el putea să continue în liniște, viața aceea liberă.

De câteva zile însă începuse să între-vază o taină în nehotărîrea lui, a taină ce-l făcuse să suradă neîncrezător la început. Dar puțin câte puțin i se strecurase în suflet, urmărindu-l mereu.

În seara aceasta nu se mai putea îndoi. Până atunci starea lui suflătoare fusese ca o câmpie nesfârșită, fără cea mai ușoară undulație.

Voise să fie la fel cu tot ceace îl înconjură: simplu și acelas, uitând toate preocupările de mai înainte și mai cu seamă mania de a-și diseca orice sentiment.

Zilele fusese la fel: toate îi dăduseră aceeași pace odihnitoare, aceeași bogăție de culori și de imagini noi.

Pentru prima oară, în ajun, dimineața simțise deșteptându-se ceva imperceptibil, asemănător a tot ce lăsase în urmă, undeva, departe.

Peste nemișcarea somnolentă de amiaz, a lanului de grâu verde, trecuse în undulație vagă, adierea serii. O ușoară nuanță mai vie.

Dar vântul se ridicase și mângâerea lui împingea tot mai mult valurile verzi ce începeau să se aurească.

Pentru ce îi prinsese mâna?

O n'ar fi putut-o spune precis, nici el

nu știa. O pornire neînțeleasă o duse pe a lui. Ceasul acela, de liniște în înserare era atât de nesfârșit de frumos, foșnetul porumbilor, în umbra potecii de sub vii, și ei singuri cu tinerețea lor, unul în urma altuia.

Privirea ei, devenise imperioasă în așteptarea-i întrebătoare.

— „Alina...”

Dar se opri.

În ochii ei par'că era mai multă lumină și totuși par'că mai multă umbră.

Era seara ce se lăsa tot mai albastră sau...

I se păru că deși fără să fi aruncat piatra, copilășul se apropiase prea mult de mal și fără să vrea, de sub pasul lui, o nultă fină de nisip alunecase în apele ce se înfioraseră.

— „Ai auzit?”

— „Ce?”

— „Par'că s'ar fi oprit un automobil în sat.”

— „Nu.”

Degetele plâpânde se desfăcuseră încet cu părere de rău și piatra se rostogolise în iarbă.

Ea își întoarse privirea scrutând albul șoselei, dealungul cărăia, printre plopi fulgerau sărmele de telegraf. Vedea ea strălucirea lor de o clipă și freamătul frunzișului sau...

Își trase mâna ușor și porniră iar cu pas domol la vale.

În urma lor foșnea porumbul, dealungul potecii ce șerpuia pe sub vii. Undeva în seară, prinse a doini un fluer. Prin pletele sălciilor din luncă se strecura limpede luceafărul, oglindindu-se în iazul morii.

P. IGIROȘANU.

Flori de prun

A înflorit acum și prunul crescut din sămburele poamei ce-am împărțit când ai plecat. Ce mult e de atunci...

Praful cărării cu vântul te mai pomenește din când în când pe seară și gândul meu le ascultă,

În singurătatea cu care m'ai înfășurat îți sărut bănuiala iar la râu îmi sorb din pumni în cinstea ta.

Trec turme însetate dar nici una nu se mai oprește în ograda la noi.

Ce ne mai unește? Câte un nor răsleț ce te-a văzut se scutură, poate și pe fruntea mea.

Din prunul nostru se deșiră podoabe: flori ce în toamnă or să plângă dimpreună cu mine lacrimi brumării.

Mi-a adus vântul în poală trei foi, ca trei magi, cu daruri. Ți-ași trimete'n toamnă câte o roadă dela fiecare dacă ai ști că sunt lacrimi.

FLORICA MUMUIANU

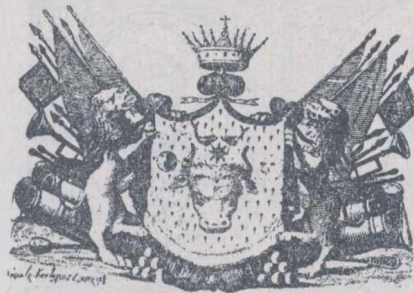
Cartea românească veche

(Expoziția Academiei Române)

Academia Română începe să-și deschidă larg porțile și să desvăluie publicului celui mare comorile de viață culturală și artistică ale trecutului nostru, adunate cu atâta trudă și pietate. În vara trecută, cu prilejul congresului internațional al presei Micii Ințelegeri, Academia a organizat o expoziție a presei periodice românești din anii 1820—1925, înfățișând ziaristilor din țările amice și publicului nostru o iconă vie a evoluției și dezvoltării presei noastre. Vinerea trecută la ora 4 după amiază, în fața unui public de academicieni, profesori, și tineret dornic de cultură, Academia a deschis a doua sa expoziție: cartea românească veche.

Într'un salon din casa Belu (Calea Victoriei 123) se înfățișează, acum pentru întâia dată publicului, vechile cărți românești, cu file îngălbenite, cunoscute până acum numai specialiștilor, prin temeinica *Bibliografie românească veche* a d-lui I.

în desaga, și își găsește adăpostul prielnic pentru munca lui culturală, în mănăstirile noastre. Cu tiparul adus de el și prin osârdia lui se tipărește, în 1508, cea dintâi carte la noi: un Liturghier în limba slavonă, a bisericii.

Stema Moldovei din „Codicilele civile al Principatului Moldovei” (Calimah), Iași 1816—17.

Alături de tipăriturile slave ale călugărilor sârbi, pripășiți la noi, se înșiruie în 2 vitrine primele cărți românești pe care le-a tipărit la Brașov într-o epocă când luteranismul pătrunsese printre Sașii de acolo, dascălul târgoviștean Coresi.

Cu stăruința și cu cheltuiala primarilor sași ai orașului, Coresi a pus sub teacul tiparului vechi manuscrite de psaltiri și evanghelii, care circulau pe atunci în părțile sudice ale Ardealului, dar care fusese traduse cu un veac mai înainte, în părțile muntoase ale Maramureșului.

Războaiele sângeroase care urmau și în cursul căroa genul militar al lui Mihail Viteazul înfăptuiesc unitatea națională — din nenorocire pentru scurtă durată — nu erau prielnice pentru muncă culturală. Alia peste o jumătate de veac, în domniile lungi ale lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu, se reia firul activității literare. Tiparul era adus acum de peste Nistru, dela un mare cărturar român, rătăcit între streini, vlăstar de Donn. E Petru Movilă, Mitropolitul Kievului despre care un istoric rus spunea că nu știe cui i se cuvine cu adevărat titlul de mare: lui Petru I. Tarul Rusiei sau lui Petru Movilă? În două vitrine alăturate se văd cărțile tipărite îngrijit, cu frumoase chenare de icone, în epoca lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu. Dar cât de vitrege erau împrejurările atunci pentru viața cărții românești se vede și din faptul că, în vremurile turburi care urmează, tipografiile instalate cu atâta trudă de Mateiu Basarab și Vasile Lupu se derăpănară repede. Când, 30 de ani mai târziu, marele Mitropolit Dosofteiu, care în chilia lui

de noi a pătruns obșteasca laudă pentru a Ta urmare în Hristos”. Într-o vitrină destinată operei lui Dosofteiu, vizitatorii pot vedea acum cea dintâi carte de versuri românești: Psaltirea lui Dosofteiu, din care câțiva psalmi, transpuși în ritmul vioiu al muzei populare, se cânta și azi de copii pe ulițelor satelor noastre, în noaptea de Moș-Ajun.

Spațiul cel mai întins în expoziție, 8 vitrine îl ocupă cu drept, cărțile tipărite în epoca lui Șerban Basarab și Constantin Brâncoveanu, epoci dominate de personalitatea învâțatului Stolnic, Constantin Cantacuzino, care făcuse studii în universitatea din Padova și de zelul neobosit al Mitropolitului Antim Ivireanu.

Este epoca culminantă a literaturii noastre vechi, când țările noastre devin focalul din care radia lumina culturii în tot Răsăritul ortodox, oprimat sub stăpânirea turcească. Academia expune aici alături de cărțile de cult, tipărite în mănăstiri pentru nevoile bisericii noastre: alături de cuvântările panegirice în limba greacă, rostite de copiii lui Brâncoveanu, pe care-i pândea o moarte tragică pe țărmlul Eosforului, și cărțile tipărite la mănăstirea Snagov, în limba arabă, pentru creștinii din Siria, precum și cărțile georgiene, tipărite la Tiflis cu tipar trimes de Brâncoveanu și meșteri tipografi români. Pe una din ele, Liturghierul din 1710, tipograful „Mihail Ștefane-svili—(Ștefanovic) ungro-vlah” cu gândul la ai săi, a imprimat în limba română, cu litere georgiene, următoarele 6 versuri:

*Precum cei streini doresc moșia să-și vadă,
Când sânt într'alte țări de nu pot să șază:
Și ca cei ce-s pre mare bătuși de furtună:
Și roagă pe Dumnezeu de liniște bună:
Așa și tipograful de-a cărții sfârșire
Laudă neincetată dau și mulțumire.*

(inițiala din LITURGHIER SLAVONESC, 1508).

LITURGHIER SLAVONESC 1508
(prima carte tipărită, la noi)

ianu și a regretatului său colaborator erva Hodoș. Pe un spațiu restrâns, orându-uită cu multă chibzuire, se înșiră trei eacuri de muncă culturală românească, ela începuturile timide în limbă slavonă e veacului al XVI-lea până la zările revierii naționale ale veacului trecut.

Cărțile etichetate cu lămuriri necesare, înt rânduite pe epoci culturale, așa în-țit să îngăduie vizitatorilor o repede pri-re retrospectivă asupra dezvoltării lite-raturii noastre vechi.

Într'o vitrină se expun cele dintâi cărți părite la noi cu tipar adus din Vene-a prin țările slave. Principele munte-grean, George Trnojevici, căsătorit cu nobilă venețiană, instalase într'o ănaștere de lângă Centinie, tiparul lus din Veneția și însărcinase cu nducerea tipografiei pe mentorul u, călugărul Macarie. Pătrunderea Tur-lor în Muntenegru distruge însă aceste ceputuri de viață culturală. George nojevici, isgonit de Turci, fuge în Ita-ly, se întoarce mai târziu în patrie, în-ăcat în haine de călugăr, încercând să lice din nou steagul independenței, dar frânt cade în mâna Turcilor, care-l exi-iză în Asia-Mică. Rămas singur și ur-șrit de Turci, bietul călugăr apucă și drumul pribegiei, cu literile de tipar

de călugăr la Probota, lucrase cu râvnă la traducerea scripturilor sfinte, simți ne-voia tiparului, el trimise după el tocmăi la Moscova, la Patriarhul Ioachim. „Mul-tă mulțumită am adus lui Dumnezeu, când am primit scrisoarea Prea Sfinției Tale” răspunde Patriarhul „că și mai departe

Urmează apoi în câteva vitrine cărțile tipărite în epoca fanariotă — prețioase și acestea — după care se înșiră cărțile tipărite în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea peste munți, unde prin mun-ca marilor apostoli ai școlii ardelenene se

pregătia redeşteptarea sufletului național. Operile lui Samuel Micu, Molnar, Șincai, Petru Maior, precum și câteva încercări de a pune la cale presa periodică, înainte de 1829, cu care se încheie expoziția, anunță zorile literaturii moderne.

De jur împrejurul vitrinelor, se expun și câteva portrete de domni și stampe interesante și Academia ne mai făgăduiește prin Directorul bibliotecii, d. I. Bianu,

clasate și orânduite sistematic, vorbesc prin ele însă publicului mai mult de cât volume întregi și vor contribui să înțarească în sufletul generației actuale, atât de sbuciumată, cultul trecutului. La rândul său, publicul va cunoaște mai de aproape devotamentul și munca fără preget, cu care, la adăpost de sgomotul luptelor politice, Academia română adună fărămă cu fărămă rămășițele culturale

Ceață

D-lui A. Cotruș.

Omul cobora trudit panta dealului.

În vale, pâcla creștea, năvălea din umbrăle zării înălțându-se către cer, îneca în apa ei turbure fășii de ogoare arate proaspăt, înăbușea copaci răsleți, amorțiți ca'ntr'o'ndelungă și desnădăjduită rugă.

Sunet în urechi greutatea tăcerii din necuprins, omul călca apăsător, și nu-și auzea pașii.

Tuși.

Sunetul scos silit din piept se stinse deodată sec, înghițit de aburii ce-l înfășurau tot mai mult, cu cât pășea în vale.

Ostenit îndată, înceteni mersul, privi apoi în urmă, nimit de a vedea creștetul dealului poleit cu lumină liniștită și blândă.

Și lui, îi părură rău că părăsise curând locul unde se simțise mulțumit, bucurat de liniștea aceia de pustiire, așternută de toamnă pe'nținsul dămbului umed.

De acolo, sorbise lacom cu ochii, depărtarea până'n malurile albastrii ale Siretului, pe care-l simțea luecând domol și rece, ascuns la un cot, în potopul fumului ce izvora mereu, mereu, din lungul câmpiilor.

Părea că mocnea ascuns undeva un foc uriaș care aprinsese pământul, înspăimântând pădurile și luncile, învăluind grabnic în pâna de abur alburiu cantoanele svârlite atât de singuratec de-alungul drumurilor jilăvite.

Pe om îl dureau privirile aruncate înapoi, gândurile îi chinuiau tâmpile.

Intorcând capul, călcă hotărât mai departe, purtat ca de-o neașteptată voință.

Apa leșetică îi ajungea peste genunchi, se ridica nesimțit în fire subțiri pătrunzându-i nările, îl înbrățișa întreg.

Omul se privea pe el acum, apoi, neliniștit, înfipse stăruitor ochii în fundul depărtat al văii, bănuind prin pâcla străvezie ca un fum de jertfă, locul clopotniței de pe biserica ce trebuia să-i vestească satul apăpostit acolo, într'o răpă.

Mergând, panta se făcu pe neașteptat repede, se văzu deodată acoperit de abur gros.

Picioarele îi slăbeau, pieptul găfăia de teama pustiului.

Simțea nevoia, o adâncă nevoie să se așeze pe pământ, să simtă lângă el pământul, acest pământ care nu-l părăsea purtându-i pe brațe subrezenia.

Aiurit, alunecă în iarba chinuită de brumă.

Revenea a îi pătrundea pieptul, i se suia în cap.

Doauă lujere de floare arsă de focul toamnei, îi gădilau fața.

— Par doi prieteni uitați, bucușori că mă au în lumea lor, tovarăș!

Omul le privi mult, cu ochii calzi de lumină; apoi gândurile i se încălziră, le avea tulburi ca și unda măloasă ce-l năpădisese de toate părțile.

Nu putea spune cât umblase.

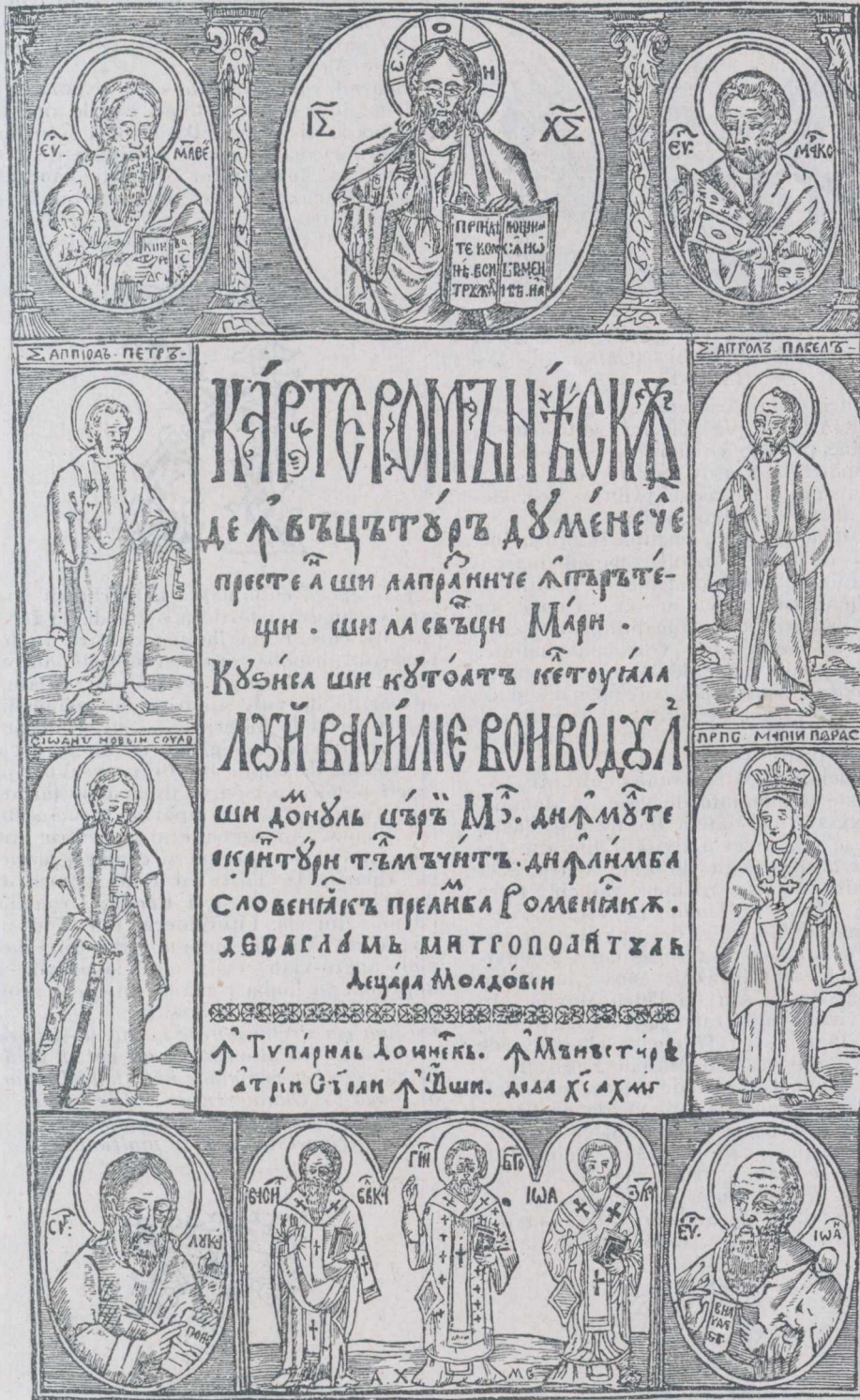
Parcă plecase de ani pe drumuri, mâna nereu, alungat de o chemare nelămurită.

Nelămurit își aminti apoi, că văzuse cândva printr'un geam ce-l avea în față văzuse o casă cu olane roșii și ziduri albe.

Casa avea ferestre mari neastupate de perdele.

Cu ochii veșnic pe cercevelile bătute cu cruce, cu mintea bolnavă, se încăpățâna să ghicească cele ce se petreceau acolo după ferestre.

Atunci, — în juru-i auzea numai tăcere când și când un suspin, o tuse lungă, ne sfârșit de lungă, zugrumată de sughitur ori gemete de vită răpusă, silindu-l să-și

Prima pagină la „Cartea de învățătură”, Iași 1643.

cărnia i se datorează colecționarea acestor avuții, încă o expoziție de manuscrise și documente vechi, de autografe și documente moderne, de hărți geografice, vederi de oraș și de cetăți, de etnografie (tipuri, costume, case), de arte (pictură, sculptură arhitectură) și de numismatică. Aceste expoziții constituie de sigur o fericită inovație. Prin asemenea expoziții Academia și publicul cel mare se apropie mai mult. Toate aceste lucrări străbune,

ale neamului, împrăstiate în toate colțurile pământului românesc. Și este un semn îmbucurător că, în aceste zile de primăvară, se adună din ce în ce mai mult „a cărții românești vechi”.

N. CARTOIAN.

(Reproduceri din „Bibliografia românească veche” de Nerva Hodoș și I. Bianu).

tupe urechile în perna lui aspră, să le îngă tare, tare, să nu mai audă.

Apoi serile lungi când olanele casei din fa lui piereau, bucată cu bucată, în umbră, mâncate de noapte; iar acolo în sala, în colțul sălei lungi cu paturi unul lângă altul, se aprindea un sămbure trezirător de lumină gălbue, descoperind ipuri supte, sleite de durere și veghe. Mult timp nu pricepuse ce căuta între ipurile acele; înțelese apoi, și sufletul i răsvrăți umplându-i-se de o mânie punică ce-l istovea.

În nopți întregi cu ochii deschiși, țifii înainte, vedea un punct roșu ce se urea, se micșora, apoi se mărea iarăși, indu-se ca un inel plin de foc.

— M'am rugat, mult m'am rugat... Au iriit stărvul; lor le trebuia viața...

Pieptul i se apăsase de sbucium. Când u dus la spital, era mai mult mort. Se potrivise, lacrimile i-au fript ochii, a simțea că nu mai putea, că trebuia să supere oamenii ce-l crescuseră.

În timpul venea, timpul plecase ca un om ucit de gânduri și nevoi, iar tovărășie erau tot aceleași chipuri trudite, și în de diminețile, la același ceas, simțise na umedă și moale ce i se lăsa o clipită fruntea-i udă de sudoarea înghețată. Duile le avea mai rare, dar tusea îi venea reu în gât, zgârâitor, îl înăbușea săgeadu-i coastele și pieptul.

În alte ori era vesel, de o veselie puternică ce-i deschidea sufletul, și atunci ar vrut să râdă, să sară ca un copil neamputat, dar mișcarea îl jintuia locului, svârlea pe pernă.

Se resemna atunci, stătea neclintit, înfriat să se miște, cu ochii înfipti în gearile casei aceleia cu olancele roșii, geari asemeni unor ochi adânci, adânci bizând în ei pustiul neînțelesului.

Într-o vreme frunzele copacului dela na se pătau, îmbrăcau copacul în solzi rugină, și, astăzi și mâine, cădeau meș, se risipeau păbind una după una, u-așternându-se liniștit pe pământ. Se numărase zi cu zi, și zi cu zi ele treau smulțe, iar el le urmărise tăcut, cu bob de sudoare rece între gene.

La casa din față, la geamul casei acoperit cu olane, văzuse odată — era seară zăă — o fată.

În fata număra și ea frunzele, iar el se aca că fata e atât de galbenă ca frun-

ze în fiecare seară o zăărea desprinzându-se din golul negru al ferestrelor, o așa, și atunci se simțea ușor, fericit. În copac plecase ultima frunză... Așa plângea la geam...

Într-unul din zile închise ochii, înfiorat de amintiri, două zi auzise clopote.

Într-o zi aspră, rece și neagră. Într-o zi nu văzu pe fată, iar el simțea trufișpat de ace subțiri, sguđuit de tuse, brațele moi.

Într-o zi când se trezi într'un rând, primi între brațe sămburile de lumină gălbue îmbrășiate în smocul de raze sărace, cele câteva ipuri nemișcate de nimicirea somnului nic.

Într-o zi era dor de fată, pricepea că afară de brațele mari și albe ce-l închideau, o va

văzu fără să știe ce face, încetșor, se strepepe lângă gardianul adormit, iar într-o zi i se închise liniștit ușa.

Într-o zi cum capul îl durea mult, îi svăcneau ochii.

Într-o zi deschise ochii cătând în valurile de leză ce-l acoperise de mult, cu totul, apoi ridică amețit cu gura plină de sânge, văzând la vale, rătăcit, cu trupul frânt în vânt, ațta repede.

Într-o zi vedea nimic înainte, iar înapoi, creștea de deal se închise și el.

Desenurile originale ale lui Gheorghe Asachi

Activitatea culturală a lui Gheorghe Asachi în prima jumătate a secolului al XIX este însemnată și cunoscută destul de bine, dar despre activitatea lui artistică să știe prea puțin.

Desenurile rămase dela el îl pun în altă lumină și s'ar putea face studii cu mult folos asupra laturii lui artistice.

Gheorghe Asache s'a născut în anul 1788 Martie 1 la Herța. Dela vârsta de 17 ani a studiat în Galizia la Leopole unde și-a luat diploma în filozofie și titlul de inginer arhitect. Intorcându-se în țară, deși foarte tânăr, începu să practice ingineria până în 1805, când din cauza unei boale s'a dus la Viena unde mai târziu a urmat matematicile cu celebrul astronom Burg.

BIANCA MILESI

În Viena a stat până la 13 Aprilie 1808 când a plecat la Roma unde a ajuns la 11 Iunie ora 10 jum. dimineața, trecând Veneția, Padua, Bolgna, Ferrara, Florența, Barberini, Sienna, Viterba și Baianone. În Roma a stat până la 19 Aug. când a plecat în sudul Italiei vizitând Neapole, Capua Mare, Capua Veche, Vezuviu și la 10 Septembrie era la Pompei. De aici se întoarce la Roma unde își vede de ocupațiile lui artistice, lucrând în atelierul lui Michail Keck, în atelierul lui Canorcz și la Vatican.

Imprejur era tăcere, tăcere.

Îi se făcu frică și frig.

Strigătele, ieșite din gâtul astupat de tuse, oprite de fuga ce-i curma suflarea, i se perdură înghețate.

De câteva ori se rostogoli la pământ, se ridicase, alungat de același îndemn ce-l aducese până aici, cerând lumină, înghițând lacom aer, fără să-l simtă umplându-i pieptul.

Apoi nu mai putu merge.

Sdrobit, își lăsă trupul pe genunchii tremurânzi, și coborându-se amețit la pământ, strânse la pieptul lui ferbinte, țărâna udă și rece.

Din câmpii apa cenușie isvora mereu, mereu, luneca neistovită în nesfârșit, înecând totul, înăbușind strigăte, acoperind gânduri.

MIHAIL STRAJE.

În Roma a stat dela 11 Iunie 1808 până la 22 Iunie 1812, în acest timp a învățat italienește și publică Sonetul în Il Campidoglio No. 154.

Activitatea lui artistică în acest timp o știm după însemnările lui făcute pe desene.

În anul 1808 face diferite scene după picturile lui Rafael; în anul 1809, la 21 Februarie face un nud de bărbat, la 27 Mai alt nud, la 9 Iulie două capete de zeițe, la 22 August face bustul lui Augustus, la 28 August capul unui satir. la 19 Septembrie face un detaliu din tabloul lui Albri: Sirena.

Tot în acest an desenază pe Junona, Marte și un „Testa copiata alle Stanze di Raffaello“.

În anul 1810 face: la 29 Mai pe Diana și Junona, la 14 Iulie o zeiță, la 8 Septembrie altă zeiță, la 21 Septembrie face pe Catone și la 6 Decembrie un nud de fată. În 1812 face în pastel pe eanghelistul Matei.

Spre completarea studiilor sale își cumpără la Roma două volume: *Manuali di vary ornamenti tratti și Opera raccolta, disegnato, ed incisa da Carlo Antonini*.

În acest timp el face și câteva călătorii, în 1810 merge la Venzano lângă Milan, în 1812 la Laco d'Albano și Grotta Ferrata.

Anul 1809 este un an hotărâtor pentru Asachi. El face cunoștință cu Bianca Milesi pe care o cunosc în magazinul Moscardini din piața Spaniei, unde s'a dus să cumpere câteva articole de pictură. Legătura sufletească a lui Asachi de Bianca a fost hotărâtoare pentru tot restul vieții lui. Ea a fost muza lui, a fost aceea care prin caracterul ei, i-a dat direcția în viață de a lucra pentru frumos, pentru cinste și pentru adevăr.

Când tot sufletul lui Asachi era legat de Bianca pe care o iubea, poate atunci, când lucra în Vatican de luau copii după antic, el scrie în 1809 pe coperta albumului lui de desen: *Milesia Virgo, te canem donec vitae aura inest mea*, și pe foaia 6 îi face și portretul.

Acest portret, necunoscut până astăzi, se ascamună cu schița în creion făcută de pictorul Andrea Appiani, care zugrăvea în 1808 frescurile palatului din Milano.

Bianca Milesi are privirea senină, ochii mari, sprâncenele fine, buzele subțiri, bărbia puțin ascuțită, părul împletit în jurul capului și cărare în mijloc.

Portretul ei făcut de pictorul Appiani l'a dăruit însăși Bianca lui Asachi, pe care el a scris: „Roma 1811—1812 questa per fermo nacque in paradiso!“ Tot în acest timp Bianca îi dăruiește o carte intitulată *Amori* cu 17 icoane făcute de ea. Pe carte Asachi scrie: „Questo libro illustrato dai disegni, mi fu offerto da Signora Bianca Milesi, che fu la mia Musa ed il primo Amor. Roma 1809. Alviro“. Alviro era pseudonimul lui Asachi și Leuca numele Bianchei dat de Asachi.

Târziu, prin anul 1866, când el era în vârstă de 78 de ani, tot pe acea carte el scrie: „Doresc ca familia mea și urmașii mei să păstreze ist dar a nobiliei mele anice spre imitarea sentimentelor mele care m'a tras din vulgul compatrioților. Drept care doresc ca astă carte să remae spre modelu în familie și suvenir che amorul care naște din virtute este nemuritor. Iassy 1866“.

La Roma el scrie două poezii, una în 1809 către Italia și alta în 1810 intitulată: *Alviru Dacicu către Tibru* în care își amintește și de dragostea lui.

Nici aiurea mai duiosă nu văzui nici
mai senine
Două stele 'ncântătoare între grații mai
frumoase
Decât care lucesc astăzi peste țările
latine

Înainte de a veni în Moldova, întorcându-se de la Venzago, însoțit de poetul Monti, face o vizită mamei Bianchei. Probabil că în ziua de 17 Iunie se întâlnește cu Leuca (Bianca) și în ziua de 22 Iunie 1812 pleacă din Roma, sau după o însemnare a lui: „17 Leuca, 22 Giugno 1812 Domenica parte da Roma“.

Dela Roma pleacă spre Milan, Verona, Veneția, Constantinopole, unde ia o frumoasă schiță a Bosforului, — și de aici la Galați.

În țară a ocupat diferite slujbe și a avut o activitate cunoscută.

În Moldova își continuă activitatea lui artistică și în călătorii. În anul 1813 face portretele fraților lui, Daniil și Petruche, în 1815 portretele familiei Ghica, în 1816 scena din Mirtul și Hloe, pastorală jucată în casele Hatmanului Costache Ghica.

În 1819 face o călătorie în Transilvania, pe la Rodna, spre a studia organizarea școalelor române și a aduce de acolo câțiva profesori. În 1833, Iulie 5 vizitează mănăstirea Mira, la 8 Iulie este la Târgu Ocna, la 16—17 Iulie este pe Ceahlău și la 19 Iulie la băile Borka, vestite prin apele sale minerale, asupra cărora dr. Pluck scrie o carte în 1819: „Disertația apelor minerale dela Borka“. În anul 1854 Octombrie 15 vizitează mănăstirea dela Răsbœni dând și ora când a vizitat-o „5 ore după masă“.

Călătorii ar fi făcut el destule și în alte părți, dar amintesc numai pe acele cari sunt însoțite și de deseneuri luate la fața locului.

Venirea lui în țară l-a despărțit pentru totdeauna de Bianca Milesi. El a lucrat ca editor, ziarist, desenator, punându-și slujba și talentul în serviciul țării și al neamului. Ridicat „din vulgul compatrioților“ și-a continuat viața de om harnic, tăcut, modest, muncind neîntrecut până la moarte.

IOAN C. BACILA

BIBLIOGRAFIE

Istrati (Dr. C. I.): Din trecutul nostru. Una sută de ani de când G.Asaki s'a dus la Roma. București 1909.

Bacaloglu: (Elena): Preuves d'amour Giorgio Asssaky. „Nouova Antologie“ 1 Luglio 1912. Roma 1912.

Bacaloglu (Elena): Preuves d'amour & Bianca Milesi et Georges Assaki. Bucarest 1914, pag. 1—52.

Lugoșianu (Octav): Primele studii de desen ale lui Gheorghe Asachi, „Căminul nostru“ I (1910) No. 5, p. 68—73.

Manuserisul Acad. Rom. No. 3776 foaia 63, unde este scris drumul dela Viena la Roma.

Desenurile originale ale lui Gh. Asache cuprinse în 6 caiete și 235 foi volante. Biblioteca Academiei Române, secția Stampelor.

Secetă

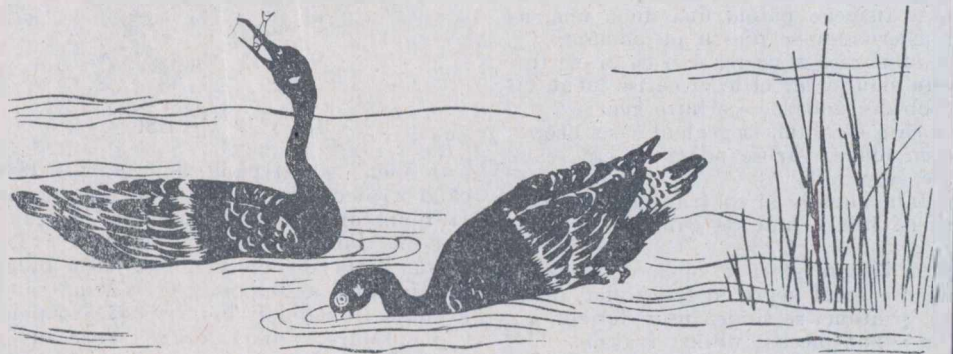
*Pământu-a dat în pârg întocmai ca o pară,
Sub un văzduh și zări topite de dogoare
Și s'au încins celățile de somn, sub soare,
Iar secceia-a pornit cu traista goală'n țară.*

*Și-a potolit belșugul, către toamnă, vinul
Și'n spicul slăbănog de mai rămase paul
— Nebuni, s'au cununat pelagra cu mălaiul —
În schimb cucuta stoarse himei tot veninul.*

*Stejarii și-au uitat de jurământ cu glia
— Nu-și vor roti, mai mult, trușai coroană'n spațiu
Și n'or mai strânge'n brațe cerul cu nesațiu,
Când vestezi, li s'a irosit de mult țâria.*

*Din frunze-au mai rămas nervure fir de fir,
Doar ghimpi din tot ce-a fost odată trandafir
Și noi — sârmane sălcii plângătoare —
Ne'ncovoim de-arșița grea, mai tare, tot mai tare.*

C. I. SICLOVANU

Pe munte

*În tremuratăl lin al doinei,
Un moș îndeamnă pe cărare
Călușu 'mpovorat cu de-măncare,
Ce potienindu-se de bolovani din ureș
Iși duc amarul unor zile,
Din Țară până la Lăpuș.*

*Din culme, aprinsă de-afinșit,
Oișele ca bolovani cobor spre stână.
Și din păduri de brazi încet răsună
Ca o chemare pentru cel ce-a răfăcit:
Și munții gem de 'nfrigurarea
A unui svon de tulnic răgușit.*

*Apoi și noaptea, pas cu pas, din urmă
Coboară'n văi; s'au liniștit
Și câinii aprigi dela stână.
Doar în poiană fășie prin ierbi
Un pârâias ce-și poartă unda,
S'adape sperioșii cerbi.*

Bihor 923

ION AL. OVEJA

Ierbarul

*Deschid ierbarul men de amintiri
— o altă viață pusă la păstrare —
petale supte, palide, subfiri
ce-au adiat cândva miresme rare.*

*Sunt flori ce-au suspinat în nopți albastre
și-apoi pe culmi de vise au murit
cu trupu'n brazdă, cu surăsu'n astre
și tremurând fior nelămurit*

*Și flori ce mi-au sunat de dimineață
cu clopoței de-argint și voce bună
și m'au trezit la soare și la viață
din somnul meu de vise și de lună.*

*...Și flori ce-au stăt hotar în două pag
de-au plâns cu fiecare eroină
Azi macină cenușă din păragini
Nimic nu plâng, eu nimeni nu suspin*

*Și'nchid ierbarul trist al amintirii
strivind sub geana grea un bob de apă
că nu mai au parfumuri trandafirii
dar parcă și mai sângeros înțepă...*

PETRE STRIHAN

S. S. R.

— A șasea șezătoare literară dela 6 Martie 1926 —
(Fundafia Regele Carol I)

Ultima șezătoare a S. S. R-ului ca de obicei a atras la Fundafia Carol un public foarte numeros și doritor de cultură. De astădată, cu cât se apropia ora 9, ora fatală a conferințiarilor, dar nu a tuturor, publicul se arăta tot mai fericit, Motivul? Avea să vadă și să audă vorbind un răsboinic din cei mai autentici, pentru că în ultima vreme chipul d-lui Octavian Goga a fost popularizat când în armură romană, când medievală, în timp ce în jurul personalității sale se făceau legende ca despre un Wotan național.

N. DAVIDESCU

Conferința anunțată purta titlul: „Ideea națională în literatură”. Precis la ora 9 apare la tribună d. N. Davidescu, care cu glas domol vestește publicului că preocupări politice împiedică pe d. Goga să țină conferința anunțată, dar că îndată ce va fi mai liber d-sa își va ține făgăduiala.

Publicul gentil, a aplaudat, dacă a fost și mulțumit nu putem spune.

Seria lecturilor o începe d-l Caton Theodorian cu schița „Internaționala”.

CATON THEODORIAN

D-l Horia Furtună citește din „Făt-frumos” un fragment din actul I și altul din actul III, apoi declamă:

VACANȚA DE CRACIUN

Vacanța. Armonie de Crăciun.
Mă văd din nou în clasa zbuciumată.
Un tren făcut pe tablă. Și de-odată:
— Acasă!

In ajun de Moș-Ajun.

Din școală izbucniam năvălitori,
Alunecând pe părțile ninse;
Și lucii se-asterneau pe străzi întinse
Zăpezi cu zurgălăi zornăitori.

Căci săniile scuturau pe stradă
Din zgărzi zglobii zdrăngănițoare salbe,
Și scârțâind omături moi și albe,—
Și se 'ncepea hătaia cu zăpadă.

Băeți și fete. Bulgărul pocnia
In glugă, în ghiozdane, în gherghel,
Sau se 'ncursta în basso-relief
Pe spatele acelu ce fugea.

In aer mirosea a dimineață,
A vânt de mare, a zambile strânse
Rupându-l de pe ramura ce-l plânse
Sugeam un furtur răcoros de ghiță.

Vijelios suceam acasă cianța,
Zvârleam ghiosdanul, haina, pe 'ntrecute,
Și m'aruncam de gâtul mamei, iute,
Strigându-ă fericit, râzînd:—Vacanța!

D-l N. Davidescu citește câteva bucăți după Verlaine și poemele originale: *Un cram se prăbușește și Ne me perdas illa die.*

D-l Ion Pilat citește din volumul *Pe Argeș în sus*, poema:

ACI SOSI PE VREMURI

*La casa amintirii cu-obloane și pridvor,
Păienjeni zăbreliră și poartă și zăvor.*

*Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De când luptară 'n codru și poteri și haiduc.*

*In drumul lor spre zare îmbătrâniră plopii.
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.*

*Nerăbdător bunicul pândise dela scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.*

*Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, și din berlină
Sări, subfire-o fată în largă crinolină.*

*Privind cu ea sub lună câmpia ca un lac,
Bunicul meu de sigur i-a recitat „Le Lac”.*

*Iar când deasupra casei ca umbre berze cad,
Ii spuse „Sburătorul” de-un tânăr Eliad.*

*Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peruzea...
Și totul ce romantic ca 'n bazme se urzea.*

*Și cum ședeau... departe un clopt a sunat,
De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.*

Dar ei, în clipa asta, simțeau că-o să rămână...

De mult e mort bunicul, bunica e bătrână...

*Ce straniu lucru: vremea! — Deodată pe perete
Te vezi aevea numai în ștersele portrete.*

*Te recunoști în ele, dar nu și 'n fața ta,
Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poți uita...*

D. I. U. Soricu citește Murguleț, Doină de leagăn, Victoria și

DORUL

Sărac dor de fată mare,
Dor de fată mare,
Cum n'ai nici o alinare,
Dor de fată mare.

Ca o pasăre pribeagă,
Pasăre pribeaga,
Bați din aripi ziua 'ntreagă,
Pasăre pribeaga.

Și 'n amurgul trist al serii,
In amurgul serii,
La hotar mângâi străjerii
In amurgul serii

Săruți steagurile sfinte,
Steagurile sfinte,
Și 'nflorești, când trec nainte
Steagurile sfinte.

Umezi ochii tăi de rouă,
Ochii tăi de rouă,
F'âng la orice rouă nouă
Ochii tăi de rouă.

Și mai arde lumina,
Arde lumina,
Când te 'ntoreci dela bădița,
Arde lumina.

Și-apoi iar pornești în zare,
Dor de fată mare,
Ca o binecuvântare,
Dor de fată mare!..

Ca ieri sosi bunica... și vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

Acelaș drum te-aduse prin lanul de seară,
Ca dânsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.

Subțire, calci nisipul pe care ea sări.
Cu berzele într'ânsul amurgul se opri...

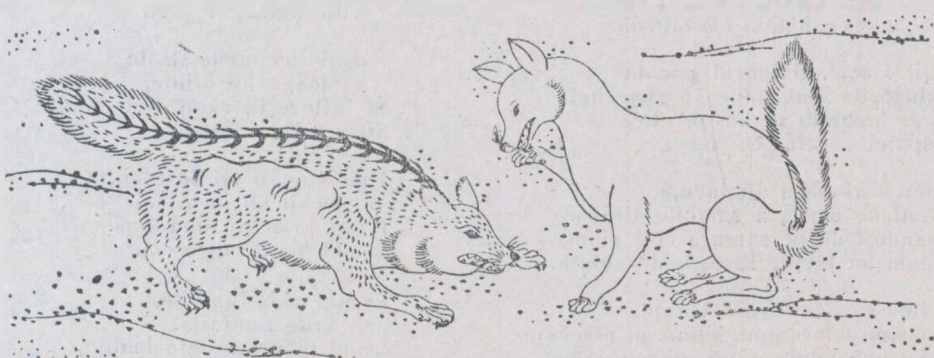
Și m'ai găsit, zâmbindu-mi, aproape pueril,
Când ți-am sopțit poeme subtile de Merril.

Iar când în noapte câmpul fu lac întins sub lună
Și-am spus „Balada Lunei” de Horia Furtună,

M'ai ascultat pe gânduri, cu ochi de ametist,
Și ți-am părut romantic și poate simbolist.

Și cum ședeam... departe un clopot a sunat
— Acelaș clopot poate — în turnul vechi din sat...

De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

D-1 G. Gregorian citește poeziile:
Am stat cu visătorii și

CANTECUL PADURARULUI

Inspire seară din pădure
Cucuvaele vin sure;
Stau pe porți, pe streșini stau:
Cucumau, cucumau...

Iar din ele n'atr' un târziu
Una pe coliba mea
A n'ceput cu glas pustiu,
Cucumea, cucumea...

Când o ștreășină aține
Cucuvăi, nu-i semn de bine;
Umbră ele'n glasuri au,
Cucumau, cucumau...

Am un frate'n pat; dar poate
Să te faci tu bine frate!
Nu de tine spune ea,
Cucumea, cucumea...

Ce-aud? Alta, pe-altă grindă...
Am și-o mamă suferindă.
Două-acum fiori îmi dau,
Cucumau, cucumau...

Mă gândesc.. Ce gânduri crude!
Am și'n mine viața mea
Și-o a treia se aude,
Cucumea, cucumea!

O, da'n noaptea asta largă
Câte cucuvăi se-aleargă?
Tipățul din sbor și-l iau,
Cucumau, cucumau...

Ce vor Doamne-atâtea stoluri
Și pe cine cheamă 'n goluri
Ne sfârșit de-o fin așa,
Cucumea... cucumea!

D. Cincinat Pavelescu, a citit Serenadă,
apoi mai multe epigrame.

Unui foarte tânăr scriitor
care într'o critică făcuse aluzie
la vârsta maestrului. Întrebat la
ce vârstă moare măgarul, și ne-
știind, d. Cincinat Pavelescu i-a
răspuns: La 21 de ani, (vârsta
criticului).

Ești mult mai tânăr decât mine
Și'n glume foarte priceput
Dar eu îți spun dela n'ceput
Vorbind de vârstă nu faci bine
E dintre legile fatale
Ca omul chiar octogenar
Mai tânăr e ca un măgar
De vârstă... d-tale!

D-lui Al. Cazaban, care citise *Traviata*
la Vaslui și *Coadă Boului*, i-a alcătuit
chiar atunci următoarea epigramă, pe care
o citește în aplauzele auditorului:

Chelia e minus frate
Eu cred că asta-i adevărul
Amicul Cazaban mă bate
Nu cu talentul ci cu părul.

Ce-a scris Caragiale?

I. GENERALIZARE

Cercetarea de față face parte din domeniul preocupărilor bibliografice de a căror necesitate am început să ne convingem în ultimul timp. Astfel fiind lucrurile, ea nu va fi nici prea elementară, nici prea senină. Se pune aici — pentru întâia oară, poate, în mod complet și sistematic, problema bibliografiei lui Caragiale care (deși redusă și — s'ar părea — ușor de reconstituit) prezintă totuși destule dificultăți pe care e obligat să le învingă acela care-și propune rezolvarea ei.

Procedând după metoda colectivă, vom împărți în 5 mari grupe bibliografia lui Caragiale care — prin urmare — va putea fi urmărită prin:

1. Periodice;
2. Volume de tranziție;
3. Volume definitive;
4. Postume — și
5. Pagini alese.

Să urmărim pe rând fiecare categorie:

1. Dintre periodicele pe care le-a ilustrat verba neîntrecută a lui Caragiale (editându-le, îngrijindu-le sau numai onorându-le cu colaborarea sa) amintesc:

a). *Revista contemporană* (1874) unde — se pare — că au apărut cele dintâi scrieri (versuri) de-ale genialului dramaturg; apoi (1):

b). *Convorbirile literare* care au găsit — pe rând — (între anii 1879 și 1890) operele sale dramatice de valoare atât de inegală și în paginile cărora s'au publicat și cele mai drepte caracterizări ale acestora (Titu Maiorescu, I. Nădejde, Mihail Dragomirescu, etc.) dar și cea mai dureroasă interpretare (1912).

c). *Constituționalul* în care publică pu-

1898;

d). *Moftul român*, prin care biciuște actualitatea anilor 1893-94; în fine:

e). *Epoca literară*, 1896;

f). *Calendarul Daciei* ed. la 1897 pentru 1896;

g). *Calendarul Moftului român* pe anul 1902;

h). *Convorbiri-le* (critice) din 1907—1908 și

i). *Ziarul „Universul”* (1910) (2).

2. Ca volume de tranziție — cunoaștem:

a) cel de teatru, dela 1889, cu prefață de Titu Maiorescu (București);

b) cel de note și schițe, tipărit la 1892, tot în București;

c). În aceleași împrejurări de timp și de loc apare volumul: *Păcat. O făclie de Paști. Om cu noroc*;

d). După 1893, apare în cunoșcerea colecțiune *Șaraga* din Iași, în două volume (n-rele 20—21): *Teatru de I. L. Caragiale*;

e). La 1896, cunoscutele *Schițe ușoare*, ca nr. 58 al Bibliotecii pentru toți;

f). La 1897, un volumaș cu *Schițe* în colecțiunea fraților *Șaraga* (Nr. 64);

g). Prin 1900(?) — alt volumaș: *Notițe și fragmente literare*, ca Nr. 121 al Bibl. p. toți;

h). În 1901 schița: *Două bilete pierdute*, la București, cum și

i) volumul de momente, editat în acelaș oraș.

1. Vezi: *Bibl. românească* de Gh. Adamescu.

2. Această parte a bibliografiei e ne-completă. Am menționat ceea ce cunoaștem din puținele istorii literare și bibliografii existente (I. Nădejde, Gh. Adamescu).

ANTON PANN

— 1794-1854 —

Anton Pann scriitor popular prin excelență este creatorul unui curent nou, deosebit de acel al lui Eliade Rădulescu. E altfel el nici n'a urmat la școala lui azăr și nici n'a luat parte mai târziu la mișcarea din jurul „Curierului Românesc” și a „Curierului de ambele sexe”. Răscut într-un mediu cu totul străin contemporanilor lui, prin viața sa simlă și prin înclinările sale sufletești, Anton Pann era chemat să creeze o creație deosebită de a lor.

S'a născut în Bulgaria la 1794 în satul Ividen. Tatăl său era căldărar, venit acolo din România, iar mama grecoaică. Nevătătura copilului nu putea fi prea ogată într-un mediu așa de modest, totuși el a început încă de mic să se perfecționeze în direcția muzicală. În 1806 pleacă din Bulgaria, pe vremea războiului ruso-turc, împreună cu mama lui și cu doi frați și se stabilește la Chișinău în Basarabia. Nu a stat însă multă vreme nici acolo, de oarece în 1812, nevoind să intre soldat în armata rusă, se refuză să intre în Principate și vine la București. În acest an Anton Pann începe să-și desvolte activitatea sa în serviciul popoului nostru. A ocupat rând pe rând diferite funcțiuni modeste: paracliser la biserica Olari, cântăreț la biserica fântii, etc.

În 1827 ajunge profesor de muzică la seminarul din Râmnicu-Vâlcea, unde a

stat numai un an. Firea sa romantică îi nutrea mereu în minte fapte de aventurier. Îndrăgostit de nepoata stăreței dela Mănăstirea Dintr'un lemn, fuge cu ea la Brașov, sau la Sibiu cum susțin unii.

În acest timp se petrece un fapt foarte important în viața lui Anton Pann. Fiindu-i frică să nu fie urmărit de stăreț și schimbă numele. În acest sens avem o notiță dată de Al. T. Dumitrescu fost funcționar la Academia Română.

Într'un caet de note muzicale scris pentru călugărițele dela M-rea Dintr'un lemn, scriitorul nostru își alcătuește pseudonimul. La început se chema: **Antonie Pantoleon Petroveanu**. În urmă renunță la ultimul cuvânt și se iscălește numai: **Antonie Pantoleon**, pentru a scoate după aceea numele cunoscut: Anton Pan cu un singur n și în tipăriturile de mai târziu cu doi n. (cf. Al. T. Dumitrescu, „Sămănătorul”, II (1903) p. 527—528).

ANTON PANN

Reîntors la București în 1828 fu numit profesor de muzică al școlii naționale, urmând în același timp și cursurile colegiului Sf. Sava.

În 1842 mitropolitul Neofit îl cheamă ca profesor de muzică la seminarul Central.

Ucenicia pe care o făcuse în arta tipografică la profesorul său de Psaltichie Petru Efesiu, îl îndeamnă în 1843 să-și deschidă singur o tipografie în chiliile bisericii Olteni.

Focul cel mare din București, întâmplat la 1847 în ziua de Paști îi distruge însă, toată munca de 4 ani. Dar el nu se descurajează și își deschide una nouă, nu după mult timp, în strada Tunari nr. 12, stradă care-i poartă astăzi numele, după stăruința celui mai harlic bibliograf al său, folkloristul G. Dem. Teodorescu.

În această tipografie Anton Pann și-a tipărit aproape toate operele sale, primind în același timp și pe ale altora. Așa la 1848 un oarecare I. Păunescu publică aici o culegere de „**Orații la nuntele țaranilor români**” carte prefatăă cu multe elogii de Anton Pann.

La 1854 izbucnind holera în București, vestitul cântăreț pleacă peste Olt, pentru a se reîntoarce nu după multă vreme înapoi în București. Pe drum răci și după o scurtă suferință muri în ziua de 2 Noiembrie 1854, lăsând prin testament următorul epitaf pentru crucea de pe mormântul său:

Acți s'a mutat cu jale
În cel mai din urmă an,

Cel care 'n cărțile sale,
Se citește: Anton Pann.
Acum mâna-i încetează
Ce la scris mereu ședea:
Nopti întregi nu mai lucrează
La lumină cărți să dea.
Implinindu-și datoria
Și talentul ne îngropând
Și-a făcut călătoria
Dând în lume altor rând.

A fost îngropat în curtea bisericii Lucaci.

În ce constă meritul acestui scriitor, ajuns atât de popular? Desigur că s'a exagerat prea mult însemnătatea sa în istoria folklorului românesc. Anton Pann, născut într'o țară străină, petrecându-și mai târziu viața în mediul orașenesc, nu putea fi cunosător al folklorului românesc de baștină. El n'a colindat niciodată munții noștri, n'a cunoscut pe ciobani, ba nici măcar pe bătrânii sfătoși din satele nealterate de civilizația orașelor. Al său „**Moș Albu**” numai în aparență pare un unchișor dela țară, în realitate însă este un fiu al mahalalei bucureștene de pe acea vreme.

De altfel folkloristul Anton Pann nici nu face deosebire între literatura de periferie bucureșteană. În colecția sa din 1846 intitulată „**Poezii populare**” nu găsim nici un cântec dela țară.

Cine studiază colecțiile sale de material folkloristic trebuie să fie cu multă prudență și în același timp și un bun cunosător al folklorului balcanic, pe care Anton Pann îl intercalează în broșurile sale fără nici o selecție.

Meritul său nu constă în acest domeniu, el nu poate fi considerat ca primul culegător popular sau folklorist „**sans le savoir**” cum i-au mai zis unii. Anton Pann a reușit prin broșurile sale scrise într'o limbă românească și răspândite în sute de exemplare să popularizeze diferite motive și idei de literatură, într'o pătură socială lipsită de cultura necesară pentru a înțelege literatura artistică propagată de Eliade Rădulescu, dar dornică și ea de o preocupare intelectuală cât de modestă.

În acest sens izbutește să popularizeze pe de o parte literatura populară în felul cum o înțelegea el, pe de alta literatura cultă, literatura primilor noștri poeți. În cartea sa „**Noul Erotocrit**” tipărită la Sibiu în 1837 și mai ales în „**Spitalul amorului**” acea cunoscută antologie de popularizare, ce apăruse la București după 1850 în mai multe volume și ediții, Anton Pann publică poezii dela poezii Văcărești și dela C. Conachi.

Răspândirea cărților sale se datorea desigur mai multor motive: erau eftine și pe înțelesul tuturor scrise și în afară de aceasta, poeziile aveau de cele mai multe ori și note muzicale. Melodia pătrunde mai repede în masele populare și se bucură de o expansivitate mai mare. Versurile vin în urmă și sunt cerute cu mai multă stăruință, când se cunoaște mai întâi cântecul (melodia) lor.

Dar Anton Pann a contribuit mult și la răspândirea muzicii bisericești, despre care istoricii specialiști în acest domeniu, nu și-au dat încă cuvântul.

Ni-l închipuim pe acest rapsod venit la noi de pe pământ străin, cu un temperament foarte expansiv, cu o fire vioaie și mucalită, un personaj așa de popular pe vremea lui despre care Eminescu vorbind de vremurile de altă dată a reușit să ne dea o frumoasă caracterizare în „**Epigonii**”:

„S'au dus toți și sau dus toate pe o
[cale ne'nturnată,
„S'a dus Pan, finul Pepei, cel isteț]
[ca un proverb”.

GE. GARDĂȘ

j) În fine amintesc recitarea la 1907, Nr. 54 din Bibl. p. toți.

3. Definitive și complete: sânt numai tipărituri și anume:

a) 1907-Din primăvară până'n toamnă. București 1907;

b) Teatru. București. Minerva, 1908;

c) Nuvele și povestiri. Idem, Idem. Idem;

d) Momente, schițe, amintiri. Idem. Idem. Idem. (3).

4. Ca postume cunoaștem:

a) Schițe nouă. București. Adevărul. 1910;

b) Abu-Hassan. București. Flacăra. 1915;

c) Reminiscențe. Idem, Idem. Idem.

d) Teatru; 3 vol. anunțate, 2 apărute. București Soc 1924;

e) Culegeri postume în col. „Foi voante”. Iași 1921.

f) Versuri, publicate de d. Barbu Lăzăreanu. București. Viața românească, 1922.

5. În fine ca pagini alese:

a) o broșură în colecțiunea Al. Vlahuță. București. Alcalay, 1916;

b) o bucată în Nr. 1000 al Bibl. pentru toți; București. Alcalay;

d—j) diferite în n-rele 5, 13, 28, 36, 49, 5, 125—126, din colecțiunea editată de Cartea românească. București;

k) Nuvele (5). București. Cultura Națională. 1922;

l) Cănuță, om sucit. București. Eminescu 1925 (19 bucăți), (4).

PAUL I. PAPADOPOL

3. Aici n'au fost prevăzute recentele editări (Eminescu) despre care va fi vorba mai târziu.

4. Unele informațiuni din acest articol s'au datoresc bibliografiei d-lui G. Adăreanu.

L A M K I N

Baladă scoțiană

Lord Weary-și ridicase'n deal
Castel nebiruit,
Dar Lamkin, meșterul zidar,
Rămase neplătit.

— „Lord Weary, fi-am lucrat cinstit;
De ce nu mă plătești?”
— „Așteaptă, Lamkin, până-mi vând
Moșiile domnești”.

— „Lord Weary, sunt sătul acum
De multele-așteptări”.
— „Nu-ți pot da, Lamkin, nici un ban,
Căci mâine plec pe mări”.

— „Lord Weary, jur pe D-zeu,
Pe sufletul din noi,
Că lacrimi grele vei vărsa,
Când vei sosi 'napoi”.

„Lord Weary 'n larg de mări plecă,
Iar jupânița lui
Rămase'n noul său castel
Frumos cum altul nu-i.

Dar jupânița la castel
Avea o doică rea,
Iar Lamkin a venit pe-ascuns
Și s'a 'nfeles cu ea.

Și-odată, când erau plecați
Argații din conac,
Ea pe fereastră-l slobozi
În micul ei iatac.

— „Cetașii voștri unde sunt
Și-argații cari mă știu?”
— „Sunt duși în câmp la treierat
Și se re'ntorc târziu”.

— „Dar slujnicele voastre azi
Prin care colț se țin?”
— „Azi spală rufe la părau
Și-abia deseară vin”.

— „Copiii voștri zgomotoși
De-aici unde-au plecat?”
— „S'au dus la școală și se 'ntorc
Deseară pe 'nserat”.

— „Dar spune-mi, doico: unde e
Acum stăpâna ta?”
— „E sus în mândrul ei iatac,
Dar o putem chema”.

Din teacă Lamkin scoase-un junghiu
Și-l implântă cu jind
În copilașul ce-i zămbia
Din leagăn gângurind;

Iar doica veselă porni
Să cânte cât putea,
Pe când din leagăn sângele
Pe scânduri picura.

Dar jupânița zise-atunci
Din cuibul ei bogat:
„Ce are copilașul meu
De plânge ne'ncetat?”

— „Vai doico, liniștește-mi-l:
Dă-i fâfă la soroc!”
— „I-am dat stăpână, cum mi-ai spus,
Dar nu mai vrea de loc”.

— „Vai doico, liniștește-mi-l:
Amenință-l c'un băț!”
— „Stăpână, de'nzadar încerc,
Căci nu pot să-l desvâj”.

— „Vai doico, liniștește-mi-l:
Adu-i un clopoțel!”
— „Stăpână, mititelul vrea
Să te scobori la el”.

Dar când făcu întâiul pas,
Domnița 'ngălbeni;
Iar când făcu al doilea pas
Cu Lamkin se 'ntâlni.

— „Aibi milă, Lamkin: mi-ai ucis
Copilul meu iubit,
Ci 'ndură-te de viața mea,
Căci eu nu fi-am greșit”.

— „Ucid-o doico, sau s'o iert?
Ce spui să fac cu ea?”
— „Ucide-o, Lamkin, căci a fost
Cu mine veșnic rea”.

— „Adu-mi atunci un blid de-argint
Și curăță-l frumos:
„Acesta-i sânge boieresc:
Nu vreau să-l vărs pe jos”.

— Aruncă-l, Lamkin pe podea!
Cu ce-i mai ortoman
Firavul sânge de boier
Decât cel de țaran?”

Curând se 'ntoarse lordul iar
Din drumul său pribeag;
Dar când ajunse la castel,
Stătu 'ngrozit în prag.

— „Ce sânge roșu e pe scări,
Iubiții mei iobagi?”
— „Stăpânul meu e sângele
Nevestei tale dragi”.

— „Ce sânge roșu e'n iatac,
Argații mei voinici?”
— „Stăpânul meu, e sângele
Odraslei tale mici”.

Voios cânta maestrul sturz
În codrul legănat,
Dar trist plângea zidarul, când
Fu dus la spânzurat.

Voios cânta prigoarea'n crâng
Sărind din surci în surci,
Dar trist plângea doiceuța mea,
Când fu 'nălțată 'n furci.

VASILE STOICA

Ultimile expoziții

OTTO BRIESE.

Preocupat, în deosebi, de problemele cromatice, — și ajutat de o retină cu o sensibilitate ce iese din comun, — arta lui *Otto Briese* se evidențiază liniștită, armonică, dar mai ales impregnată de o duioșie particulară, care nu este aceea a multoaselor centre mari, unde unii artiști cred că e necesar să afecteze o neurasteme, care, în fond, nu e decât pozitivism feroc.

JEAN COSMOVICI.

Virtuos manual.
Arta nu este însă numai meșteșug.
Și nici numai pasiune.
Ci viziune personală, exteriorizată prin mijloace personale.

Dar viziunea este o drăcie care nici nu se moștenește, nici nu se cucerește..

RAICU.

Elev al școlii de Belle-Arte.
Și, deja, la a patrusprezecea d-sale expoziție.

B'ARG.

Expune o serie de paste de culoare cu incontestabile calități de culoare.

Genr-ul a luat acum locul scăpărătoarelor șarje sociale, dealtă dată, unde *B'Arg* se remarcase, cu prisosință, ca un spirit distins și adânc.

E, desigur, o evoluție, o evoluție frumoasă, dar care nu ne împiedică, totuși, să regretăm ascutimea usturătoare a creionului d-sale din trecut.

GIC SAVULESCU.

Nu este deloc fixat.

Poate încă nici nu are destulă cunoștință a meseriei, care să-l ajute la aceasta.

E, apoi, obsedat de o sumă de reminiscențe, nu îndestul de bine digerate, și pentru aceasta — trădătoare.

STEURER.

E o adevărată surpriză, anul acesta, pentru toți amatorii cari l'au urmărit în-deaproape, mai ales dela război încoace.

Viziunea d-sale halucinantă și, uneori, tendențios brutală, s'a limpezit, s'a calmat, ca sub efectul unei băuturi vrăjite.

Culoarea d-sale, care vroia să fie expresivă, dar nu izbutea să atingă de cât asperități inutile și, de foarte multe ori, descurduri nejustificate — a prins astăzi consistență și unitate.

Mai puțin, aproape deloc, preocupat de bizareria motivului, d. *Steurer* se concentrează astăzi în studiul serios al armonizărilor coloristice, unde izbutește — pe calea aceasta pur picturală — să-și gradeze și să-și exprime, cu distincțiune, o lume întregă de emoțiuni.

D. *Steurer* ni se descoperă astfel ca un emotiv înăscut, ceea ce ar fi fost tare greu de întrevăzut, ori câtă bună voință am fi avut, acum câți-va ani în urmă.

TROTEANU.

Nimic nou, ca preocupare picturală, față de expoziția d-sale precedentă.

N. N. TONITZA.

SALONUL OFICIAL.

Din anul acesta va fi deschis la „Ateneul Român” în primele zile din luna Mai și

Cronica muzicală

Opera română. — Pentru întâia oară Povestirile lui Hoffman
operă fantastică în 4 acte (cinci tablouri) de I. Offenbach

Istoria dramei lirice își are Iakobii săi Meyerbeer și Offenbach — după cum teoria muzicii are pe cei doi Richarzi — Wagner și Strauss. — Dacă în privința acestor doi din urmă este greu de stabilit analogii, cei doi Iakobi, ambii de rasă braică, pot da loc la felurite cercetări comparative, mai ales pentru cuvântul cămbii își au locul în istoria muzicii ca eatori numai de muzică dramatică. Ne oțosează în deosebi paralela ce s'ar putea face între Meyerbeer, care degenează genul operii în „scamatorie extravagantă”, și Offenbach, care merge pe a-lăș drum al celui dintâi Iakob, degerând genul în operetă.

„Povestirile lui Hoffmann” nu sunt, oprim vorbind, operetă; această ultimă creație a lui Offenbach aparține istoriei operii. Centrul interesului dramatic este știut aci de figura fantastică a lui E. A. Hoffmann, muzicant, poet, pictor, teoretician, purtător, prin activitatea și prin propria-i viață, al standardului mantismului. Faptul nu este de trecut să vedea când este vorba de a determina caracterul eminentment romantic al erei: „codaciul întârziat al operei romantice”, cum numește Carl Nef, această creație a lui Offenbach. — Totuși, cu toate intențiile lui Offenbach de a și rafica maniera (în care întreaga-i viață lucrase, creând genul operetei), și de a restaura genul operii, în acest cântec al aței, — „Povestirile lui Hoffmann”, tamentul său artistic, cu toată orchestra destul de îngrijită a lui Guiraud (cută întocmai după indicațiile lui Offenbach), nu rămân neinfluențate de ritul operetei.

Pe scena dela „Liric”, opera fantastică a lui Offenbach vine, ca și din spiritul autorului ei, îmbăcșită de atmosfera operetă, de praf de grădini de vară, de schinărie și cabotism în care și-a trăit mele reprezentații în țara noastră. abilitarea și reîncaadrarea „Povestirilor lui Hoffmann” în repertoriul operii împină greutatea tradiției de operetă, vântul prim il are, pentru înlăturarea stei tradiții, regisorul.

iesea prezintă ce-i dreptul, și din punct de vedere, atracție deosebită trtu noua artă a regiei: din acel al neșităilor perspective rare și deschid tazei punerii în scenă. Noutățile stani ale „operei comice” din Berlin de direcțiunea marelui Hans Gregor cu

„Povestirile lui Hoffmann” sunt inaugurate și dețin afișul nu mai puțin de șase sute de ori într'un interval de timp relativ scurt. Liniile mari pentru înscenarea „Povestirilor lui Hoffmann” nu le găsim însă nicăeri mai clar redată și mai justificate, ca în lucrările de specialitate ale teoreticianului artei regiei, Carl Hagemann. Aci ar fi putut adânci puitorul în scenă bucuștean multe adevăruri în privința întreprinderii sale. Și poate, cu mai multă grijă și silință, ar fi și isbit să realizeze pe scena Operei române un spectacol mai atrăgător și, în tot cazul, mai depărtat de tradiția de operetă în care împrejurările au înglobat, la noi, „Povestirile lui Hoffmann”. De stilizat fiecare aparte, cele trei acte de fantasmă și basm dela mijloc, sunt de opus categoric realismului brutal de kneipă nemțescă din actul prim și ultim cari înrămează ca un prolog și un epilog fantasticul romantic și contrastant din cele trei viziumi caracteristice ale vremii: știința (Olimpia), sensulalșmul și lașevitatea meridională (Julietta) și pasiunea artei (Antonia).

Concepția unei atari structuri scenice ar fi adus o vie lumină și asupra interpretării. S'ar fi înțeles antiteza dintre Hoffmann și Lindorf, și s'ar fi ales altcineva decât Mircea Lazăr de opus geniului rău interpretat cu perfectă siguranță dramatică și deplină stăpânire a mișloacelor vocale de către d. George Niculescu-Basu. De relevant pentru însușirile sale vocale — care în tot cazul, sunt de cultivat — este soprana Lydia Babici singurul element de așezat într'un ansamblu, desechilibrat și covârșit de Niculescu-Basu. Orchestra a rămas într'o rezervată cuminenție sub dirigenția potolită a lui Pessione. Calmul înțelept dar resemnat cu care Pessione își dozează câtimea fonică, ne distrage aproape pe de-a întregul gândul dela orchestră. Abia în actul Julietei timpanele auditorului au descoperit „Barcarola” și cu ea orchestra, și au aplaudat călduros: încolo... discret acompaniament. Lipsite de concepție interioară a rostului scenic, grupurile s'au mișcat într'o neorânduire de „verismo” italian, când fiecare act trebuia să aibă și unitatea stilistică a decorului și a ansamblului. Lumina concepției generale a operei lipsind, spectacolul întreg înclină să reliefeze singurul personajiu real de operă, basul Niculescu-Basu, dar prin aceasta să prăbușească tocmai unitatea stilistică, idealul spre care trebuie să tindă interpretarea oricărei opere dramatice.

G. BREAZUL

Despre Pirandello, în legătură cu trupa Pitoeff

„Cine-i acest el? Cine-i el însuși?”

A. dacă fiecare dintre noi ar putea, o clipă să îndepărteze dela el, această metaforă sine însuși, — pe care o aduc, o formează într'un mod inevitabil, acțiunile noastre conștiente și inconștiente, ne-am da seama, că sine însuși e un altul, un altul, care n'are nimic, sau aproape nimic cu noi. Ființa noastră intimă, jenată adesea de toată viața noastră, rămâne necunoscută.

De când am citit un lung pasaj, în care intră și frazele de mai sus, în romanul „On tourne” al lui Pirandello, am avut impresia, că am dobândit puțința de a-i aprecia concepția.

El și-a pus problema: „Ce-i personalitatea? „Ce-i eul”, după ce a constatat dureroasa disproporție dintre ființa adevărată, în adâncul sufletului ei și ceea ce pare.

Fiecare dintre noi, — după concepția lui Pirandello — are conștiința că este cineva, aparte, unic. Dar este? Persoanele, cu care această ființă unică are raporturi, își fac despre ea o imagine precisă, dar diferită. Pe personalitatea, pe care fiecare dintre noi ne-o recunoaștem, se înfig, apasă, se respiră în orice caz, personalitățile, pe care le creează nevoile traiului, meseria, mediul. Și astfel nimeni nu mai reprezintă ființa sa, eul său ci o împreunare, un amestec de personalități, pe care le primim conștient, sau inconștient. Și astfel, personalitatea ajunge să fie sute de mii de lucruri, uneori într'o luptă de recunoaștere și închegare, de înverigare către unitate, sau de dezacorduri continue.

Dacă încerci să-ți analizezi stările de conștiință, ajungi firesc la această constatare sceptică a disocierii, la care ajunge Pirandello. El însă și când creează, când face piese de teatru, de pildă, are conștiința, că personajul, căruia tinde să-i dea viață, are o anume personalitate intimă în sufletul autorului, iar când a ieșit afară, când autorul i-a dat drumul să se manifeste, personajul născut din închipuire, suferă toate impresiunile, determinanța și răscolirile contactului, necesităților ambiantei și nu mai e cel ce-a fost.

Problema aceasta a pus-o Pirandello, în admirabila piesă „Șase personaje și caută autorul”.

Pe scenă, în viață, actorii, ori noi toți, interpretăm, trăim așa cum suntem îndrumați, cum putem. Dar personajele din ficțiune, create în adâncul sufletului sunt altfel. Urmăresc, se revoltă, își caută autorul, care să le înfățișeze în realitatea lor adevărată. Ele rămân fantome întregi și unitare; noi apărem — după această concepție — caricaturizați în imixtiunile de conivențe și imitațiuni.

Și apoi în „Enric al IV”, e înfățișată dubla personalitate. O viață creiată în plină ficțiune, perfect unitară și alta reală, normală socotind pe cea dintâi halucinantă și ne bună.

Peate că piesele acestea, pe care le-a reprezentat cu mare artă trupa Pitoeff la noi, să pară că au un fel de deslănare dramatică. Totuș ce admirabilă dibăcie! Ce strașnică siguranță de compoziție! Sunt într'adevăr elementele componente,

ființa până la sfârșitul, luni Iunie. rimiterea lucrărilor, care va dura zece . se va opri în ziua de 17 April, când începe sedințele juriului.

ămuriri de detaliu se pot căpăta dela etariatul Salonului Oficial, din Ministerul Artelor.

XPOZIȚII.

asa Artei (Câmpineanu 17) — Horațiu Nitriu.

uzeul Simu (atelier) — Marius Bunes-

ăminul Artelor — Briese — Cosmovici

țaicu.

teneu — „Tinerimea artistică” — Ka-

ni.

ozart — B'Arg — Gic — Steurer —

teanu.

arta Românească — „Grupul celor pa-

— Șirato — Dimitrescu — Tonitza —

CINEMATOGRAFUL

Cinema Pathé Lipsani „Kean“ cu Moșjoukine și Lisenka

Geniu și dezordine!

Subtitlul acesta fixează caracterul filmului, înainte chiar de a fi văzut un tablou măcar și dela început îi acordă — ca concepție cel puțin — o evidentă și incontestabilă superioritate asupra dramei, atât celei romantice, cât și celei expresioniste.

Intr'adevăr în teatru viața lui Edmond Kean a servit doar de element accesoriu în sublinierea unor idei, unor contraste simbolice prea învechite și mai ales dulcege pentru a mai avea astăzi o valoare artistică reală. Atât drama lui Dumas cât și a lui Endschmit se rezemau — poate se și rezemau — pe două scene:

1) Scena în care Kean vorbește nicei

imprăștiate, ca părți disparate, neglijate, și disprețuind convența, cu care suntem deprinși de etichetele corecte și rețetele rutinare. Dar cu ce voință, autorul prinde pe nesimțite atenția, o leagă de amănunt, împletește amănuntul în curiozitate și îndoială și-l țârește în labirintul transformărilor, pe care le vrea, ca să dea acel turburător stimul de vizionare amăgitoare și naturală pasionată.

D-na Ludmilla Pitoeff și d. Pitoeff interpretând cu pricepere piesele lui Pirandello, au făcut fără îndoială un mare serviciu publicului nostru. Acel serviciu anume, că publicul va simți nevoia să se intereseze de aproape de lucrările lui Pirandello. — Citit, sau ascultat. Pirandello e un frământător de gânduri, un sfărâmat al liniștii căreia ne complacem cu voluptate, dar care-i statică.

Trupa Pitoeff a reprezentat și S-ta Ioana a lui Bernard Shaw, pe care ne-a arătat-o înainte, Marioara Ventura.

Oricâte strădanii am făcut să înălțurăm comparația, ne-a fost peste putință, să nu simțim că d-nei Pitoeff, îi lipsea clanul Marioarei Ventura. A voit d-na Pitoeff să dea o Sfânta Ioana feerică, dar n'a dat-o iluminată; a voit s'o dea fermecătoare, dar n'a dat-o eroică.

B. GECROPIDE

sale admirabile despre tot ceea ce în seamnă „a face teatru“.

2) Scena din cabină, când Kean cu toată furtuna deslănțuită în sufletul lui de ironia prințului, e totuși silit să joace.

Căci ceea ce autorii vor să reliefeze în aceste drame e în primul rând contrastul dintre tot ceea ce se vede prin reverberația multicoloră a focurilor rampei și tot ceea ce se ascunde în dosul decorurilor, în lumea culiselor.

Romantismul și expresionismul s'au servit de viața lui Kean ca de un pretext, într'atât întrucât s'a servit și Schizler de viața autorului lui „Dorian Grey“. Din contră în cinematograful, elementul principal, obiectul filmului este însăși această viață, felul acestei vieți sau mai precis, ceea ce explică acest fel de viață: temperamentul lui Kean, caracterul său complex, de complex, zbuciumat tocmai pentru că așa complex, balotat între pasiunile cele mai violente și contrarii. Un astfel de temperament e o adevărată comoră pentru un „creator de viață estetică“ — cum ar spune d. Mihalache Dragomirescu — și desigur că Dumas și Endschmit nu au știut să profite de ele, căci e greu de crezut că nu au întrevăzut toate posibilitățile ce le oferea eroul lor.

Filmul are un caracter pur psihologic și tocmai aci stă superioritatea lui. Dar deși superior ca concepție, el e vădit inferior ca realizare artistică.

Ca și la Teatrul „Regina Maria“ se simte în primul rând lipsa de unitate în spectacol. În felul nehotărât și mai cu seamă variabil, în care sunt împărțite rolurile într'un studiu ar fi greu să precizezi dacă responsabilitatea revine autorului scenariului sau regizorului. Ceea ce este însă cert, e că toată greutatea și în același timp tot succesul e susținut de Moșjoukine care a înțeles perfect rolul și cu entuziasmul ușor explicabil, ce însoțește tot ce e fantezie, neprevăzut și paștune ce nu ține seamă de nimic, a făcut din rolul Edmond Kean cea mai puternică creație a sa.

Asta nu înseamnă că e o creație desăvârșită și că nu e lipsită de defecte. Marele merit însă este că a dat o trăsătură viguroasă și mai ales perfect definită personalității lui Kean; pe lângă aceasta a avut multe momente în care jocul său a fost cu adevărat desăvârșit. Așa de pildă: scena cabaretului — nu atât dansul cât

desperarea cu care oprindu-se o clipă își toarnă în gură ultimele picături de sticlă în timp ce privirea turbure, răătăcit se împletește cu imaginile ce dansează halucinant, în mintea în care se lasă tot mai adânc noaptea. De asemenea scena c' punch-ul și florile.

Marele defect e că au fost numai momente, nu un tot omogen, indisolubil, ci linie inegală. Un moment foarte slab scena dintre Kean și contesa Koefeld, cabină, scenă în care d. Tony Bulandra fost incontestabil mult mai bine. Deasemenea slabă e scena nebunici. Această scenă se poate împărți în trei părți: prin parte, clipa în care Kean simte cum i rătăcește mintea, gestul acela cu mâna în funte, e minunat. A doua parte: când frânge spada, iarăși e bun. A treia parte când imploră milă publicului, este e trem de slab. În această parte finală scenei a fost mult mai bine d. Bulandra.

D-na Lisenka pare a fi înțeles rolul: femeie sensibilă și totuși rece. Cu toate acestea nu a reușit să dea decât ceva totul inegal și poate chiar șters. Momentul cel mai bun pare a fi în ultimul act când răceala temperamentului ei o face să sufere dublu neputând să exprime ceea ce se petrece în sufletul ei. Foarte bine Kolise în sufleur.

Cu toate defectele — ce nu apar în grant decât la o reluare — Kean rămân totuși un film superior, un film prin celență de atmosferă care impresionează puternic prin realele-i calități ce răscumără greșelile.

Cinema Marioara Volculescu „Contesa Marie“ cu Vivian Gibson

Un film ce ține de operetă și de melodramă, închinând însă mai mult spre operetă: de aci prea dese și bruste trec „du plaisant au severe“ nebănuite de suprațoare. Unele scene bune. De asemenea unele exterioare impresionante prin contrastul pitorescului lor cu restul cadrului ferma, cirezile în întinderea nesfârșită apăsător de calmă a pustiei. Afară de unele scene, Viviane Gibson care în „Batul care se vinde“ făcuse o creație minunată din rolul „Marion“, în contesa Marie în general a fost mediocră, ca și în restul filmului de altfel.

CRONICA

Buletin bibliografic săptămânal*)

de AL.- SADI IONESCU

- 32 POLITICĂ.
- Nemoianu (P.).** — Ardealul și Banatul după unire. Cluj, (Tip. **Dr. S. Bornemisă**), 1925, 71 p. Lei 30.
- Petrescu (Corvin M.).** — Opera partidului național-liberal 1925. București, (Tip. **Române-Unite**), [1925], 159 p. Fig.
- Politica externă a României.** 19 prelegeri publice organizate de Institutul social român. Cu o anexă de documente cuprinzând tratate, convenții și alt material în legătură cu Societatea Națiunilor și problemele de politică externă a României (text francez). București, **Institutul social român**, [1926], 706 p. Lei 150.
- Tătărescu (Gh.).** — Internaționala a III-a și Basarabia discurs rostit în Adunarea deputaților. București, (Tip. „**Independența**“), 1925, 45 p. Fig.
- Tataresco (Georges).** — Bessarabie et Moscou. Discours prononcé à la

Chambre des députés de Bucarest le 9 décembre 1925. Bucarest, (Typ. **Cultura Națională**), 1926, 47 p. Fig., hartă.

37 IVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

Narly (C.). — Pedagogia în raport cu științele ajutătoare. Perspectiva sociologică a educației. București, **Socec & Co.**, 1926, 27 p. Lei 25.

Nistor (Nicolae). — Activitatea comitetului central de construcții școlare din jud. Sălaj în 1924—1925. Contribuțiune la înțelegerea problemei construcțiilor din noua lege a învățământului primar. Zălau, (Tip. **Luceaful**), 1926, 69 p. Fig.

Teutsch (D. Fr.). — Zur Geschichte der Sächsischen Nationsuniversität. Hermannstadt (**Ostdeutsche Druckerei**) 1925, 48 p.

61 MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ.

Ciuca (dr. M.). — Malaria în Spania. Epidemiologie și organizare antimalarică. București, (Tip. **Fundației Culturale Principele Carol**), 1926, 31 p.

Gulart (dr. Jules). — Medicina în tim Faraonilor. Traducere autorizată de dr. Valeria Nițulescu-Bologa. Cluj (Tip. **Ardealul**), 1926, 52 p. Fig. 50.

Lapsi (dr. I.). — Microbiologia cistelor din Cavarna-Dobrogea. La microbiologie des sources de Cavarna-Brouđja. Orăștie, (Tip. **Libertate**) 1925, 28 p. Fig.

Nisim (dr. L.) și dr. D. Săvulescu. — Filaxia infecțiunii puerperale. Sa na la termen. București, (Tip. **Enescu**) [1926], 31 p.

Puțoreanu (dr. I.). — Noi descoperiri supra Bacilului Tuberculos. Noi indicațiuni terapeutice. Comunică făcută la Academia de Medicină, Paris în Noembrie 1925. Râmnicul Vâlcea, (Tip. **Matei Basarab**), 1925, 52 p.

Sterian (dr. Eraclie). — Longevitate și întinerirea. Ed. III-a. București, **Socec & Comp.**, 1925, 295 p. Fig. 50.

Țișescu (dr. Vasile). — Laboratorul medicului practician. Cu colaborarea dr. Aug. Mureșan și dr. I. Dani Cluj, (Tip. **Viața**), 1926, 73 p. + belă.

*) A se vedea tabloul clasificățiunii zecimale în numărul 1.

Institutul de cultură Italiană

Conferința D-lui Profesor Ramiro Ortiz: Marile ode ale lui Gaoriele d'Annunzio

Sub forma poetică de amintiri din cea mai fragedă copilărie, domnul profesor Ortiz începe firul vieții lui d'Annunzio, evocându-ne în chip viu figura marelui poet. Ni-l înfățișează pe rând: ca elev de liceu, ducându-se la tatăl conferențiarului — profesor la liceul G. B. Vico din Chieti — ca să-i corecteze versurile; ca adolescent pasionat după sălbăticia naturii și plin de acea prețiozitate care constituie curusul cel mai mare al opereii sale; mai târziu risipiindu-și neobosit energia în petreceri prin saloanele aristocrate, ceace nu întârzie de a da naștere crizei d'annunziane, de care nu-l scapă nici exagerarea senzualismului până la pervertire, nici amintirea copilăriei, a iubirilor curate de odioară, a casei părintești (din care au eșit două-trei sonete minunate, dar atât), nici noua orientare, socială, („L'Innocente“ și „Giovanni Episcopo“, scrise sub influența romanelor rusești). Noroc că apăru Nietzsche, a cărui doctrină putu să dea o bază filosofică, sensualismului și egoismului său; astfel își redobândește poetul bucuria de viața de altă dată și începe să cânte:

„Mă nasc în orice zori ce se ivesc“...

Dacă ar fi să facem o clasificare, după preferințe personale, a capo-d'operelor lui D'Annunzio, ele s'ar putea grupa astfel:

1) *Versilia*, o nimfă care, ascunsă în trunchiul unui pin, dorește să guste din piersica din care mănâncă poetul, și întrebuințează pentru asta toate armele linguși-

rii, pe care i-le pune la îndemână femeiasca-i viclenie, luându-i corpul și îndemându-l s'o îmbrățișeze. E un păgânism simțit și retrăit — nimfa e *die* o vedem și simțim cu ea.

2) *La morte del cervo*, poezia sculpturală, cu minunatul grup ca de aramă al corbului și centaurului, înceștați în luptă.

3) *La pioggia nel pineto*, un pastel de ploaie, în care efectul e obținut prin procedee mai mult muzicale decât poetice: armonii obosite și monotone, repetiții frecvente la intervale determinate, care ajung să dea senzația duratei lente și monotone a ploii.

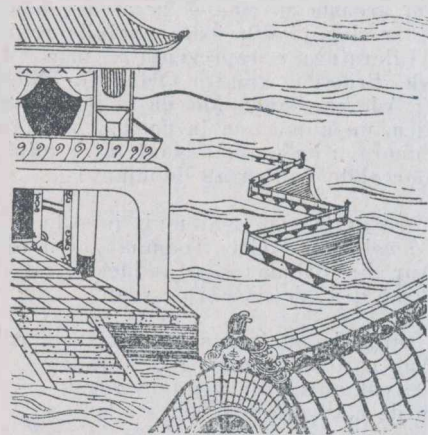
4) *L'Otre*, importantă pentru concepția de viață a lui D'Annunzio: burduful a avut pe rând tot ce se poate: apă, lapte, vin, untdelemn, sânge omenesc, suflul zeului Pan — acestea toate și pure și corupte; și vesel de asta, vrea să moară într'o ultimă încercare, sfărâmat de forța vinului spumegător, adică de exces de viață. E aici toată experiența vieții. Poezia e plastică, are strofe de neuitat, însă e... cu teză.

5) *In morte di un distruttore* are același defect, și mai accentuat: expune teoriile lui Nietzsche. Frumusețea ei constă în ritmul amplu, solemn, turburător; e „misurata al respiro del mare“, cum și-a caracterizat-o însuși poetul.

6) *L'Onda*, pur joc de cuvinte, mobil ca și unda mării, în care însuși poetul recunoaște că n'a făcut decât: *la lode della mia strofe lunga*.

7) *Alle parole*, în care se manifestă mai mult frumusețe morală, decât poetică, a artistului.

8) *Undulna*, un fel de variantă — de repetiție sau de încercare — a *Versiliei*: *Undulna e și ea tot o nimfă*.

20 Martie, 1820: S'a născut în Galați Domnitorul Alex. I. Cuza.

1847: S'a născut în Ismail (Basarabia) Gavril Muzicescu.

1866: V. A. Urechia a vorbit la Ateneul Român din București despre „Elementul fatal în istoria națională“.

1871: A murit la Napoli marele patriot bucovinean Alecu Hurmuzachi.

1880: Em. Bacaloglu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind „Despre calendar“. Răspunsul a fost dat de I. Ghica.

1892: A murit cunoscutul om de bine Vasile Adamachi.

1923: A murit marele istoric Dimitrie Onciul.

tea Românească, 1926], 10 stampe. Lei 150.

8 LITERATURĂ.

I. Literatură română.

a) Poezie.

Iacobescu (Al.). — Cosinzeana. Craiova, (Tip. *Scrisul Românesc*, [1926], 31 p. Lei 60.

Delacriș (Doina). — Crâmpoie din suflet (poezii). Beiuș, (Tip. *Doina*), 1925, 72 p. Lei 25.

b) Teatru.

Riuleș (Const.). — Urechia Mahalalei comedie într'un act. Făgăraș, Editura Revistei *Țara Voevozilor*, [1926], 48 p. Lei 10.

c) Roman. Nuvelă.

Viitanu (Alexandru). — Pe alături de viață. Roman. Bistrița, (Tip. *Minerva*), 1925, 86 p. Lei 25.

II. Literatură străină tradusă.

Robert (Henri). — O crimă a lui Napoleon. În românește de Elena Ioaniu. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura nr. 52).

Bung (Hermann). — Cel mai tare. În românește de E. Marghita. București, *Adevărul* [1926], 32 p. Lei 4. (Lectura nr. 54).

Wasserman (Iacob). — Sara Malcom. În rești, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. rești, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei (Lectura nr. 55).

Popa-Lisseanu (G.). — Legende și poezii antice. Prelucrate după autorii clasici greci și romani. București, *Socec & Co.*, 1926, 303 p. Fig. Lei 90. Lykurgos. — Cuvântare contra lui Leokrates. Tradusă de Const. Lăzărescu. București, *Casa Școalelor*, 1925, 80 p. Lei 12,50. (Biblioteca autorilor clasici greci și romani nr. 32).

Andreiev (Leonida). — Nebun? În românește de Const. A. I. Ghica. București, *Adevărul*, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura nr. 55).

91 GEOGRAFIE.

Courtois (Louis J.). — Elveția. Istoric. — Instituții. — Spirit public. Conferințe ținute la 21, 22 și 23 Iulie 1924, la Universitatea populară „N. Iorga“ din Vălenii de Munte. Traduse în românește de Elena Dragoșescu. București, *Casa Școalelor*, 1925, 117 p. Lei 20.

14 Martie, 1837: Apare în Iași „Alăuta Românească“ condusă de M. Kogălniceanu.

1843: S'a născut la Galați junimistul Ioan Foti.

1857: A murit poetul Alexandru Sibleanu.

1895: S'a inaugurat în București „Fundatiunea Universitară Carol I“.

1900: S'a ținut o șezătoare literară la Ateneul Român din București cu lecturi de I. I. Caragiale și Al. Vlahuță.

15 Martie, 1876: Apare în București ziarul „Timpul“.

1888: Apare la Craiova „Revista Olteană“, condusă de Traian Demetrescu.

1905: Apare în București „Revista noastră“ condusă de Constanța Hodos.

16 Martie, 1842: Se joacă la Iași în beneficiul artistului Greceanu, comedia în 5 acte „Sgârcitul“ de Molière, tradusă de I. Roset.

1869: Gr. N. Manu a vorbit la Ateneul Român despre „Mitropolitul Antim“.

17 Martie, 1867: Răceanu a vorbit la Ateneul Român despre „Rolul comediei la Atena“.

1877: S'a născut la Brașov, dr. I. Scurtu.

1895: A. D. Xenopol și-a ținut discursul de recepție în Academia Română, vorbind despre „Mihail Kogălniceanu“. Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

1900: C. Erbiceanu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română, vorbind despre „Viața și activitatea literară a Protosinghelului Naum Râmnicăeanu“. Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

1905: Apare în Iași un număr festiv cu titlul „Aristizza Romanescu“, revistă închinată marelui artiste.

18 Martie, 1840: M. Kogălniceanu, C. Negruzzi și V. Alecsandri iau conducerea Teatrului Național din Iași.

1857: Apare la Paris „Opiniunea“ organul Românilor din străinătate, condusă de V. A. Urechia.

1894: I. Kalinderu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română, vorbind despre „Episcopul Melchisedec“. Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

19 Martie, 1841: S'a născut în Holod (Crișana) Iosif Vulcan.

1871: S'a născut în Focșani marele artist Petre Liciu.

Zaharescu-Karaman (dr.). — Relațiunile biologice între menstruație și fecunditate. București, (Tip. *Eminescu*), 1926, 19 p.

7 ARTE.

Brândza (Em. M.). — Filosofia educației estetice. București, *Cartea Românească*, [1926], 112 p. Lei 60.

Busuioceanu (Al.). — Câteva portrete noi ale lui Mihai-Viteazul. București, *Academia Română*, 1925, 6 p. + III pl. Fig. Lei 8.

Dimitriu (Ernest I.). — Manual de fotografie. Cu formulele și metodele noi; ilustrațiuni și suplimente artistice.

București, *Universala*, Alcalay & Co. [1926], V — 213 +II p. Fig. Lei 15 (Biblioteca pentru toți nr. 740-742).

Gheorghiu (Grigore I.). — Corul lui Muzicescu (publicație postumă). Iași (Tip. *Viața Românească*), 1926, 23 p.

Gloriile Muziceii. Traducere de Dumitru Stănescu. București, *Universala*, Alcalay & Co., 1925, 45 p. Fig. Lei 5. (Biblioteca pentru toți 110).

Stampe din colecția Olszewski. Muzeul Arhivelor Statului. [București, *Car-*

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ În numărul viitor vom publica un fragment din romanul Moș Belea al d-lui Gh. Brăescu; traduceri din literatura italiană, ungară etc; poeme de Ion Pillat.

SCRIITORII

□ Ediția pentru bibliofili din Epigramele d-lui Cincinat Pavelescu, epuizându-se, s'a pus în vânzare o nouă ediție mai ieftină. Depozit la „Cartea românească“.

□ În editura „Cultura Națională“ a apărut volumul de versuri Ironii Sentimentale al d-soarei E. Marghita.

□ A apărut în editura „Casei Școalelor“ volumul de poezii Soare al d-lui G. Palaz.

□ Striana, poemul dramatic al d-lui Alfred Moșoin, a apărut în editura literară a Casei Școalelor.

PREMIUL DE PROZA AL „UNIVERSULUI LITERAR“

□ Ultimul termen pentru primirea manuscriselor la premiul de 5000 lei, proză, instituit de „Universul Literar“ este 24 Martie, nu 27, cum din eroare s'a tipărit în numărul trecut.

Comisiunea care va ceta și va decerne premiul este alcătuită din d-nii: Liviu Rebreanu; E. Lovinescu; N. Davidescu; Ion Pillat și Perpessicius.

SBURATORUL

□ Intâitul număr din noua serie a Sburătorului sosi odată cu cele 9 nimfe vetuste dela începutul lui Martie. Poate din această pricină și acest aer polemic ce se degajă din toate paginile revistei.

Literatura e reprezentată prin d-nii Gh. Brăescu, Ramiro Ortiz, G. Nichita, F. Aderca, Sanda Movilă și Simion Stolicu, un nume nou în poezie, ale cărui Funerarii de toamnă, sunt întru totul remarcabile pentru un debutant:

Care dintre voi mai mult iubește
Pe cel mort? Căci Toamna-văd îi scoate
Aur din Brumar și-i rânduiește
Peste dric, de pică și pe roate!

Grunji de aur pus-a 'n crâng și'n cale—
Aur care mult mai trist arată
De cât aurul din criptele regale
Și de cât brățara ta bogată!

Insă, și geniale să fi fost aceste versuri
și tot s'ar fi pierdut — prin poziție — căci
tonul revistei îl dă verva critică a d-lui
E. Lovinescu.

De altfel în articolul program d-sa vorbește de o atitudine răspicată, pe care o va practica față de toate manifestările literare. În consecință, revista veste de șomotul spadelor încrucișate și victimele amenință să ocupe toată aria.

Păcatele pe care d. Lovinescu le găsește revistei noastre dacă ne-au amintit de celebrul cuptor pe roate al lui Nastratin Hogeia, pe care regretăm să nu-l fi pus în practică, dela început, ne consolează la gândul că d-sa tot ne mai lasă câteva merite: n'a vorbit încă nimic de virtuțile paginatiei noastre și nici de fotografiile scriitorilor. Ori se știe, că acestea sunt singurele noastre titluri de glorie, pe care le cultivăm cu atenție de 13 săptămâni. (Mai mult: poate unica rațiune a existenței noastre).

A ni le fi lăsat intacte — grațitudinea noastră nu va fi niciodată la înălțimea mărimumiei d-lui E. Lovinescu.

MONUMENTUL EMINESCU

□ „Gândirea“ ne dă informațiuni prețioase despre mersul subscripțiilor pentru monumentul lui Eminescu. Comitetul organizator are strânși și depuși, după

acum, 850.000 lei. Alte sume probabil de circa 170.000 lei, ca și râvna comitetului și energiile scriitorilor din jurul „Gândirii“ lasă să se întrevadă ziua în care sculptorul Han, cu care s'a încheiat contractul, va împodobi șoseaua arcului de triumf cu monumentul lui Eminescu.

MONUMENT EMINESCU LA IAȘI

□ D. colonel C. Manolache din Iași ne scrie că Iașii vor avea deasemeni un monument Eminescu: Comitetul din care fac parte, între alții: Mihai Sadoveanu, M. Codreanu, G. Topârceanu, Ionel Teodorescu, col. Manolache, etc., au strâns 500.000 lei la cari Primăria a adăos 200.000 lei.

Pentru realizarea sumei de 1 milion jumătate, comitetul a început o serie de sezători prin felurite centre. Prima a fost la Vaslui, la 21 Februar a. c.

INTERVIUL D-LUI CINCINAT PAVELESCU

□ Viața Literară (Nr. 3 din 6 Martie 1926) a publicat o interesantă convorbire cu maestrul Cincinat Pavelescu.

Pe lângă câteva greșeli de tipar care schimbă diverse nume proprii, convorbirea cuprinzând și câteva inexactități, suntem autorizați să reproducem din întâmpinarea maestrului Cincinat Pavelescu, aceste rânduri de emendare:

.....N'am putut să declar că am fost guvernorul Prințului Nicolae ci am spus că a fost o epocă înainte de războiu când am petrecut în intimitatea zilnică a Alteței Sale. Atunci s'a și întâmplat accidentul cu revolverul.

Dintre afecciunile mele pricetenești și literare s'au omis deasemeni nume scumpe mie ca George D. Mugur pe care-l prețuiesc și pentru sufletul lui rar și pentru mîntea lui luminoasă și fără pereche. Prietenia veche care ne leagă este mândria și fericirea însăși a vieții mele“.

CĂRȚI PRIMITE

Caton Theodorian: Stăpâna, dramă în trei acte, ed. lit. a Casei Școalelor, 1926.
N. Mileu: Grădina de sidăr, ed. lit. „Casa Școalelor“, 1926.

Agatha Grigorescu: Mugi, cenușii, versuri. Tip. „Răsăritul“, 1926;

Constant. C. Cristea: Păcate spovedite.. versuri. Buzău, 1925.

Lucian Costin: Mărgăritarele Banatului (mare colecție de folklor); „Cartea Românească“, Timișoara, 1925.

E. Marghita: Ironii sentimentale, versuri. „Cultura Națională“, 1926.

DELA OPERA

□ Se repetă zilnic „Salomea“ de Richard Strauss sub conducerea muzicală a d-lui G. Georgescu. În rolurile principale vor apare d-nele Florica Cristoforeanu, Constanța Dobrescu, d-nii Algazi, Rabega, Lupescu, etc.

□ „Fedora“ se reia cu d-na Florica Cristoforeanu și d. C. Stroescu în rolurile principale.

□ La sfârșitul stagiunii se va relua „Walkyria“ de Wagner, cu d. George Folescu în colul lui Wotan.

□ În cursul acestei săptămâni se rein „Vasul Fantomă“ de Wagner cu d-na E. Rodrigo și d-nii Rabega, Lupescu și Folescu. Conducerea muzicală o are d. G. Georgescu.

TEATRALE

□ Miercuri, 17 Martie, are loc la Teatrul Național premiera piesei „Apostolii“ de d. Liviu Rebreanu.

□ În actuala stagiune a Teatrului Național se va reprezenta în actuala stagiune „Secretul lui Polichinelle“, comedie de P. Wolff.

□ La Teatrul Regina Maria s'a pus în repetiție comedia „Dodo și Lulu“ de Honnegrün și Weber.

CONCERTE

□ Miercuri, 17 Martie, are loc la Ateneu un concert simfonic al societății Muzice.

□ Joi, 18 Martie, în sala Liedertafel va da un concert d-na Lucia Cosma.

□ Joi, 18 Martie, la Ateneu are loc concertul de pian al d-nei Madeleine Cocrăscu.

SARBATORIREA MINISTRULUI ARTELOR

Joi, 11 Martie, în sala de marmoră a Hotelului Boulevard, S. S. R-ul a sărbătorit pe d. Al. Lapedatu, ministrul Cultelor și Artelor.

Sărbătorirea, pornită din inițiativa Societății Scriitorilor, s'a transformat într-un omagiu colectiv al tuturor artelor.

D-nii Liviu Rebreanu, Caton Theodorian, C. Nottara, Mihail Dragomirescu, Ion Minulescu, Panfil Șeicaru, Marius Bunescu, Valjean au adus, fiecare mărțuria dragostei lor pentru ministrul care a înțeles importanța străduințelor culturale pentru ziua de azi și care a ajutat în măsura posibilităților, dezvoltarea literelor și artelor.

A răspuns în cuvinte simple și emoționante, istoricul și omul faptei, care este ministrul Artelor.

„CARTEA“

O interesantă publicație bibliografică lunară, apare dela 1 Martie 1926. Sistematic organizată pe lângă o bibliografie critică românească, publică știri din lumea literelor, și din străinătate.

Exemplu al acelei publicități culturale, care ajută cărții, această publicație merge pe drumul surorilor ei din străinătate, precum un „Vient de paraitre“ de pildă.

BULETINUL NOUTATILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Sub acest titlu „Centrala Cărții“, Societate generală de librărie, București, str. Paris 1, publică în fiecare nr. al „Universului Literar“, lista celor mai recomandabile cărți franceze apărute în ultima săptămână și pe care le are în depozit. Cititorii „Universului Literar“ vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții“.

LITERATURA : ROMANE, POVEȘTI, NUVELE

Cocleau J.: Le Rappel à l'ordre.
Dostoevski F.: La Voix souterraine 15 fr.
Knut Hamsun: La Faim 10 fr.
Montherlaut H.: Les Bestiaires 10 fr.
Gaudene G.: Le Mémorial secret 9 fr.

ISTORIE

Lettres des Grandes-Ducs à Nicolas II, 20 fr.

ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE

Bonnet G.: Comment avoir un franc stable, 5 fr.

Chaveau C.: Les assurances sociales, 9 fr.

INDUSTRIE TECHNICA

Clement: Construction des bobinages électriques br.: 43 fr. rel. 50 fr.

Isabel: La statistique appliquée aux affaires, 15 fr.

Patier: Sociétés à responsabilité limitée, 58 fr.

Razous: Les Sciérics et les machines à bois, 35 fr.

ȘTIINȚA SOCIALĂ ȘI POLITICĂ

PAON M. — L'Immigration en France 16 fr.

SOMBART W. — Le Bourgeois 25 fr.

Redactor: PERPESSICIUS